

T.C.
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

BİTLİS İLİ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİ VE ÖZ
YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖKHAN UYGUN

DANIŞMAN
PROF. DR. MUSTAFA ATLI

OCAK 2025

BİTLİS

**T.C.
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**BİTLİS İLİ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİ VE ÖZ
YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GÖKHAN UYGUN
ORCID:0000-0001-8537-1262**

**DANIŞMAN
PROF. DR. MUSTAFA ATLI**

**OCAK 2025
BİTLİS**

T.C.
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI
ETİK BEYANI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Hazırlamış olduğum “**Bitlis İli Ortaöğretim Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi**” başlıklı tezde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı; bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

20/09/2025

Gökhan UYGUN

T.C.
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEZ YAZIM KILAVUZU UYGUNLUK BEYANI

“Bitlis İli Ortaöğretim Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezi Bitlis Eren Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Danışman

İmza

İmza

Gökhan UYGUN

Prof. Dr. Mustafa ATLI

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Başkanı

İmza

Prof. Dr. Mustafa ATLI

T.C.
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEZ ONAY SAYFASI

Bitlis Eren Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı öğrencisi Gökhan UYGUN tarafından hazırlanan “Bitlis İli Ortaöğretim Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri Ve Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi ” adlı Yüksek Lisans/ Doktora Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, .../...../20.... tarihinde yapılmış ve tezin oy birliği çoğunluğu ile kabul edilmesine karar verilmiştir.

JÜRİ:

İMZA

Danışman: Unvanı Adı SOYADI
(Üniversite Adı)

.....

Üye: Unvanı Adı SOYADI
(Üniversite Adı)

.....

Üye: Unvanı Adı SOYADI
(Üniversite Adı)

.....

Bitlis Eren Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla jüri tarafından kabul edilmiş bu çalışmanın yüksek lisans / doktora tezi olarak kabulü onaylanmıştır.

...../...../2025

Prof. Dr. Mehmet Bakır ŞENGÜL
Enstitü Müdürü

T.C.

Bitlis Eren Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

**BITLİS İLİ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN DUYGUSAL ZEKA
DÜZEYLERİ VE ÖZ YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gökhan UYGUN

Danışman: Prof. Dr. Mustafa ATLI

Ocak 2025

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, duygusal zeka ile öz yeterlilik arasındaki ilişkiyi incelemek ve demografik değişkenlerin bu iki kavram üzerindeki etkilerini belirlemektir. Araştırma, ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören 543 gönüllü öğrenciden oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak üç aşamalı bir yöntem kullanılmıştır. Birinci aşamada katılımcıların yaş, cinsiyet, ebeveynlerin eğitim düzeyi, gelir durumu gibi demografik bilgilerini içeren Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. İkinci aşamada, Bar-On Duygusal Zeka Çocuk ve Ergen Formu (Köksal, 2007 tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır) kullanılarak duygusal zeka düzeyleri ölçülmüştür. Üçüncü aşamada ise, katılımcıların öz yeterlilik düzeylerini ölçmek amacıyla Sherer ve arkadaşları (1982) tarafından geliştirilen ve Yıldırım ve İlhan (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Genel Öz Yeterlilik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında gerekli izinler alınarak ortaöğretim öğrencilerine anketler yüz yüze uygulanmış ve veriler toplanmıştır. Verilerin analizinde, SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Elde edilen veriler istatistiksel analizler kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçları, duygusal zekanın bireylerin öz yeterlilik düzeyleriyle anlamlı ilişkiler taşıdığını göstermektedir. Özellikle cinsiyet, sınıf düzeyi ve aile gelir durumu gibi demografik değişkenlerin öz yeterlilik ve duygusal zeka alt boyutları üzerinde sınırlı da olsa etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, eğitim politikalarında ve bireysel gelişim programlarında duygusal zeka becerilerinin desteklenmesinin öz yeterliliği artırabileceğini göstermektedir. Araştırmanın sonuçları,

duygusal zekanın bireylerin öz yeterlilik düzeyleriyle anlamlı ilişkiler taşıdığını göstermektedir. Bu bulgular doğrultusunda, eğitim sisteminde duygusal zeka ve öz yeterlilik becerilerinin desteklenmesinin, bireylerin akademik ve sosyal öz yeterlilik düzeylerini artırmada önemli bir rol oynayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal zeka, Öz yeterlilik, Ortaöğretim, Demografik değişkenler.

Republic of Türkiye

Bitlis Eren University Graduate School

Physical Education and Sports Department

INVESTIGATION OF EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS AND SELF-EFFICIENCY OF SECONDARY EDUCATION STUDENTS IN BITLIS PROVINCE

Master's Thesis

Gökhan UYGUN

Supervisor: Prof. Dr. Mustafa ATLI

January 2025

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between emotional intelligence and self-efficacy and to determine the effects of demographic variables on these two concepts. The research was conducted on a sample of 543 volunteer secondary school students. A three-stage method was used as the data collection tool. In the first stage, the Personal Information Form, which includes demographic information such as participants' age, gender, parental education level, and income status, was applied. In the second stage, emotional intelligence levels were measured using the Bar-On Emotional Intelligence Child and Adolescent Form (adapted into Turkish by Köksal, 2007). In the third stage, the General Self-Efficacy Scale, developed by Sherer et al. (1982) and adapted into Turkish by Yıldırım and İlhan (2010), was used to measure the self-efficacy levels of the participants. Necessary permissions were obtained, and face-to-face surveys were conducted with secondary school students, and the data were collected. The data were analyzed using the SPSS statistical software package, and the significance level was accepted as $p < 0.05$. The obtained data were evaluated using statistical analyses. The results of the study show that emotional intelligence has significant relationships with individuals' self-efficacy levels. It was found that demographic variables such as gender, grade level, and family income status had a limited but significant effect on the sub-dimensions of self-efficacy and emotional intelligence. These findings indicate that supporting emotional intelligence skills in educational policies and personal development

programs can enhance self-efficacy. The results of the research demonstrate that emotional intelligence carries meaningful relationships with individuals' self-efficacy levels. In light of these findings, it is believed that supporting emotional intelligence and self-efficacy skills in the education system can play an important role in improving individuals' academic and social self-efficacy levels.

Keywords: Emotional intelligence, Self-efficacy, Secondary education, Demographic variables.

TEŞEKKÜR

Bu yüksek lisans tezinin hazırlanmasında emeği geçen ve desteğini esirgemeyen herkese gönülden teşekkür ederim.

Öncelikle, çalıŐmam boyunca bilgi, tecrübe ve rehberliğiyle bana yol gösteren değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Mustafa ATLI' ya sonsuz Őukranlarımı sunuyorum. Kendisi, akademik gelişimime katkı sağlarken, bana her zaman ilham veren bir örnek olmuŐtur.

Hayatımın her anında olduğu gibi bu zorlu süreçte de yanımda olan ve her daim manevi desteklerini hissettiğim canım aileme, annem Reyhan UYGUN' a, babam Kemal UYGUN' a, abim Ferhat UYGUN' a, ablam AyŐe Uygun'a ve kuzenim Bedrettin UYGUN' a sonsuz teşekkür ederim. Onların sevgisi, sabrı ve desteği, bu süreci daha kolay hale getirmiŐtir.

Tez çalıŐmam sırasında bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşarak sürece katkıda bulunan değerli hocalarım Doç. Dr. Tuğba MUTLU BOZKURT, Doç. Dr. Ramazan ERDOĞAN ve Araştırma Görevlisi Harun KOÇ' a da ayrı ayrı teşekkür ederim. Onların öneri ve destekleri, tezimin gelişiminde büyük rol oynamıŐtır.

Ayrıca, bu süreçte yanımda olan ve bana desteklerini esirgemeyen değerli arkadaşlarım Uğur SÖNMEZ, Taner KALYA, Ömer ARSLAN, Emrullah SÖNMEZ, Özgür AKINTI ve Ahmet ZENGİN' e de teşekkür ederim. Varlıkları, bu zorlu süreci benim için daha anlamlı ve keyifli hale getirdi.

Son olarak, bu çalışmanın her aşamasında bana güç veren, motivasyon kaynağım olan herkese en içten Őukranlarımı sunarım. Bu tez, bireysel bir çabanın ürünü olmakla birlikte, sizlerin desteği sayesinde mümkün olmuŐtur.

ÖNSÖZ

Bu araştırma, duygusal zeka ve öz yeterlilik arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu iki önemli kavramın demografik değişkenler açısından nasıl bir etkileşim içinde olduğunu ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Günümüzde bireylerin akademik, sosyal ve kişisel başarılarını etkileyen duygusal zeka ve öz yeterlilik, eğitim sürecinde üzerinde durulması gereken temel unsurlardan biri haline gelmiştir.

Bireylerin akademik, sosyal ve kişisel başarılarını belirleyen duygusal zeka ve öz yeterlilik kavramları, günümüz eğitim sisteminin temel taşlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, eğitim sürecinde öğrencilerin duygusal zekalarının ve öz yeterlilik düzeylerinin desteklenmesi, onların hayat boyu başarılarını ve uyum becerilerini artıracak önemli bir adım olacaktır.

Bu nedenle, duygusal zeka ile öz yeterlilik arasındaki ilişkinin derinlemesine incelenmesi ve demografik değişkenler ışığında bu iki kavramın nasıl şekillendiğinin ortaya konulması araştırmamızın temel hedefini oluşturmuştur.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZET.....	I
ABSTRACT	III
TEŞEKKÜR	V
ÖNSÖZ.....	VI
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1.Duygusal Zeka	3
2.1.1. Duygu	3
2.1.2 Zekâ.....	3
2.1.3. Duygusal Zekâ Kavramı	4
2.1.4. Duygusal Zeka İle İlgili Araştırmalar	5
2.1.5. Duygusal Zekası Yüksek Bireylerin Özellikleri.....	6
2.1.6. Duygusal Zekanın Gelişmesi.....	7
2.2. Öz-Yeterlik.....	8
2.2.1. Öz-Yeterlik Gelişimini Etkileyen Faktörler	9
2.2.2. Öz-Yeterlilik İnancının Kaynakları	10
2.2.3. Öz-Yeterlilik Yüksek Olan Bireylerin Özellikleri	11
2.2.4. Öz-Yeterlilik Düşük Olan Bireylerin Özellikleri	12
2.2.5. Öz Yeterliliğin Bireyler Üzerine Etkileri.....	14
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	15
3.1. Evren Örneklem	15
3.2. Araştırma Grubu.....	15
3.3.Verilerin Toplanması	15

3.4. Veri Toplama Araçları.....	16
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	16
3.4.2. Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği.....	16
3.4.3. Duygusal Zekâ Düzeyi Ölçeği- Adölesan Kısa formu	16
3.5. İstatiksel Analiz	17
4. BULGULAR.....	18
5. TARTIŞMA	31
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	37
KAYNAKLAR	39
EKLER.....	49

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 4.1 Katılımcıların Demografik Bilgilerinin Dağılımı.....	18
Çizelge 4.1 (Devamı) Katılımcıların Demografik Bilgilerinin Dağılımı	19
Çizelge 4.2 Araştırma Kapsamında Kullanılan Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma, Çarpıklık, Basıklık Değerleri	20
Çizelge 4.3 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	20
Çizelge 4.4 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	21
Çizelge 4.5 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	22
Çizelge 4.6 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları .	23
Çizelge 4.7 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Baba Mesleği Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	24
Çizelge 4.8 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları	26
Çizelge 4.9 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları	26
Çizelge 4.10 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Siz Dâhil Aile Birey Sayısı Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	27
Çizelge 4.11 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	28
Çizelge 4.12 Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Testi Sonuçları.....	30
Çizelge 4.13 Korelasyon değer tablosu	31

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1. Anne Meslek Durumu.....	30
------------------------------------	----

1. GİRİŞ

Öğretme ve öğrenme sürecinde bireyleri motive eden unsurlar çeşitlilik gösterebilir. Öğrencinin öğrenme arzusu, kendi içinden gelen ilgi ve gayretle oluşuyorsa bu içsel motivasyon olarak tanımlanır. Buna karşılık, öğrenme isteği dışsal bir ödül veya teşvik unsurlarına bağlı olarak geliyorsa, bu durum dışsal motivasyon olarak ifade edilir (Balaban-Salı, 2004, 171).

İçsel ve dışsal motivasyon kaynakları, öğrenme süreci ve akademik başarı üzerinde farklı derecelerde etkiye sahiptir (Eggen ve Kauchak, 1997: 342). Eğitim sürecinde her iki tür motivasyonun da önemli bir yeri vardır. Bu motivasyon kaynaklarının etkisi, öğrencilerin gelişim düzeylerine ve bireysel farklılıklarına bağlı olarak çeşitlilik arz edebilmektedir (Schunk, 2009: 504).

Öğrencilerde içsel motivasyonun güçlü olması ideal bir durumdur. Araştırmalar, içsel motivasyona sahip öğrencilerin akademik başarılarının, dışsal motivasyonla yönlendirilen öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Kaufman, Agars& Lopez-Wagner, 2008).

Duygusal zekayı ilk tanımlayan bilim insanları olan John D. Mayer ve Peter Salovey, 1990 yılında bu kavramı, bireyin kendi duygularını ve başkalarının duygularını fark etme, bu duyguları birbirinden ayırt etme ve elde ettiği bu bilgileri düşüncelerini şekillendirme ve davranışlarını yönlendirme sürecinde kullanabilme becerisi olarak açıklamışlardır (Mayer ve Salovey, 1993, s. 433).

Geçmişte insan davranışlarını açıklamak için zeka kavramı yeterli oluyordu. Duygu kavramıyla ilgili incelemeler arttı ve bununla birlikte insan davranışlarının bir tek zeka kavramı ile ilgili olmadığını duygusal zeka gibi bir kavramın da bunda etkili olduğunu gösterdi. Bazı bilim insanları yaptıkları araştırmalarda Duygusal zeka kavramını Zeka Katsayısı diye bilinen IQ kavramına bir seçenek olarak sunmuş. Bazıları da Zeka kavramının zaman içinde mutasyona uğradığı hali olarak görmüştür (Abacı, 2003).

İnsan zihninin ne şekilde işlediğini anlamak için yapılan araştırmalarda duygusal zekanın olgunlaşmasında gelişim dönemleri dediğimiz okul çağında daha rahat olduğu görülmüştür. Bu nedenle de duygusallık üzerine yapılacak çalışmalar bu dönemler göz önüne alınıp yapıldığında daha etkili olacağı belirtilmiştir (Becerren,2002).

Günümüz toplumunda bireyler yaşamın devam ettiği bu süreçte birçok sorunla karşılaşabilmektedir. Bireylerin; arkadaşlık, aile, iş yaşamlarında, eğitim alanlarında ve kısaca iletişimin olduğu her yerde başa çıkması gereken sorunlar olabilmektedir.

Bu gibi sorunlarla başa çıkabilmek için bireyin çözüm üretebilme kapasitesi ve en önemlisi de bunu yapabilecek öz yeterliliğe sahip olduğunun farkında olabilmesi ön plana çıkmaktadır. Öz Yeterlik inancı, insanların ne şekilde düşündüğünü, nasıl hissettiğini ve herhangi bir durum karşısında kendilerini nasıl motive edeceklerine etki etmektedir (Bandura, 1993).

Öğrencilerin yetebilme inançlarını güçlendirmek için, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına ve her öğrencinin bireysel özelliklerine uygun çalışmalara yer verilmesi ve işbirliğine dayalı öğretim etkinliklerinin kullanılması gerekmektedir (Senemoğlu 1997).

Bireyler daha çok rahat ve yeterli hissettikleri etkinlikleri seçme eğilimindedirler, fakat bunun tam tersi olduğu durumlardan genellikle kaçınırlar. İnsanlar, etkinliklerinin istenilen sonuçlara ulaşacağına inanmazsa, bu etkinliklere zaman harcamak için çok az isteğe sahip olabilirler (Schunk, Pajares, 2010).

Bu nedenle, anlam kazanan soyut veya somut her hedef, bireyin hayata bağlılığını bilişsel, duyuşsal ve davranışsal açıdan olumlu bir biçimde desteklemektedir (Uğur ve Akın, 2015: 427).

Bu bilgiler ışığında; duygusal zeka kavramı yanı sıra öz yeterlilik kavramı da eğitim ve öğretim alanının ayrılmaz bir parçası olduğunu söyleyebiliriz. Bireylerin var olan gizil güçlerini inanarak ortaya koymasına yardım edebilecek bir eğitim-öğretim ortamı sağlandığında potansiyellerinin farkında olan bireyler yetiştirmiş oluruz.

Bu çalışmalar doğrultusunda, duygusal farkındalık ve yetebilme inancı bireyin kendini gerçekleştirmesinde de önemli bir yere sahip diyebiliriz.

2. GENEL BİLGİLER

2.1.Duygusal Zeka

2.1.1. Duygu

Duygu, insanın iç dünyasında, belirli nesnelere, olaylar veya bireyler karşısında oluşan, düşüncelerini, davranışlarını ve ruh halini etkileyen içsel bir izlenim ya da tepki olarak tanımlanabilir (<http://sozluk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 06.06.2019).

Duygu, bir bireyin belirli bir kişi veya nesneye karşı derin ve yoğun hissiyat olarak ifade edilebilir (Çelenk, 2015).

Cooper ve Sawaf (2000) Duygu, insanların yaşamına nadiren ve gerektiğinde dahil olan, onları zeka, duyarlılık ve fayda yönünde etkileyen, çoğunlukla mantık ve sağduyuyla uyum içinde olan bir içsel güç olarak tanımlanabilir. Duygular, mantık ve sağduyuya karşıt değil, aksine, bu unsurları destekleyip harekete geçirerek bireyleri başarıya yönlendiren bir rehber olarak görülmektedir.

Duygu, mutluluk, üzüntü, korku, nefret veya hoşlanma gibi bilinç üzerinde etkili olan, düşüncelerimizi, farkındalığımızı ve irademizi şekillendiren bir durumdur. Goleman, duyguyu bir his olarak ele almış; bu hissin kendine özgü düşünceler, psikolojik ve biyolojik tepkiler ve belirli davranış eğilimleri içerdiğini belirtmiştir (Goleman, 2007).

2.1.2 Zekâ

Soyut bir kavram olan zeka, çok eski dönemlerden beri on binlerce araştırmayla incelenmiş olup, kesin bir tanımı üzerinde fikir birliği sağlanamasa da literatürde birçok tanımı yer almıştır.

Gardner (1983) geliştirdiği kurama göre zeka, bir veya daha fazla kültürel yapıda değeri olan ürünler ortaya koyabilme, mevcut problemleri çözebilme ve henüz çözüme kavuşmamış karmaşık sorunları tanıyıp ele alabilme yeteneğidir.

William Stern'e göre zeka, bireyin düşüncelerini yeni durumlara bilinçli bir şekilde uyarılma ve bu durumlara uygun çözümler geliştirme yeteneği olarak tanımlanabilir (Starddat, Sten, Aktaran: Demirel ve diğerleri, 2006).

Türk Dil Kurumuna göre Zeka, Arapçadan dilimize girmiş olup, bireyin yeni durumlara uyum sağlama, amaç doğrultusunda tutum ve davranışlarını düzenleme, olayları birbirine karıştırmadan ayırt edebilme gibi zihinsel işlevlerin bir ifadesidir. Zeka;

zihnin parlayıp aydınlanması olarak tanımlanır ve bu tüm zihinsel fonksiyonların ortak adıdır (Türk Dil Kurumu, 2018).

2.1.3. Duygusal Zekâ Kavramı

Duygusal zeka, kişinin hem kendisiyle hem de çevresiyle uyumlu ilişkiler kurmasına, stres ve çatışma durumlarını yönetmesine, empati geliştirmesine ve motivasyonunu sürdürmesine yardımcı olur. Duygusal zeka kavramı bir çok araştırmaya konu olmuş ve bir çok araştırmacı tarafından farklı şekilde tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Duygusal zeka ile ilgili yapılan bir çok tanım literatürde yer bulmuştur. Duyguları doğru bir şekilde anlamlandırma ve bunları etkili bir biçimde ifade etme becerisi olarak tanımlanabilir (Acar, 2002: 54; Law, Wong ve Song, 2004: 485).

Duygusal zeka, ilk kez Peter Salovey ve John Mayer (1997) tarafından ortaya atılan, bireyin hem kendi hem de başkalarının duygularını tanıyıp anlamlandırabilme yeteneği olarak tanımlanır. Bu kavram, duyguların doğru algılanması, yorumlanması ve yönetilmesi becerisini içerir. Duygusal zeka, kişinin hem kendi içsel dünyasında denge kurabilmesine hem de sosyal ilişkilerinde uyum sağlayabilmesine olanak tanır. Duygular arasındaki farkları ayırt ederek bu bilgiyi karar verme ve problem çözme süreçlerinde kullanmak, kişinin hayatındaki zorluklarla başa çıkmasını ve sağlıklı ilişkiler kurmasını sağlar (Kırtıl, 2009,s.22).

Goleman, duygusal zekayı kişinin kendini harekete geçirebilmesi, zorluklara rağmen devam edebilmesi, dürtülerini kontrol edebilmesi, duygularını yönetebilmesi, başkalarını anlayarak empati kurabilmesi ve umutlu kalabilmesi olarak tanımlamaktadır (Goleman, 2000; Akt: Konakay, 2010: 500).

Duygusal zekasını her alanda kullanabilen bireyler, güçlü iletişim becerilerine sahip, işbirliğine açık, zorluklarla kararlılıkla başa çıkan ve toplumsal ilişkilerde başarılı kişiler olarak öne çıkarlar (Eymen, 2007: 8-9).

Yukarıda yer alan tanımlardan da anlaşılacağı gibi duygusal zeka, bireyin kendi duygularını tanıyıp ifade edebilmesi, duygularını kontrol edebilmesi, engellere karşı direnç gösterebilmesi, başkalarının duygularını anlayıp empati kurabilmesi ve sağlıklı ilişkiler geliştirebilmesi gibi sosyal ve psikolojik becerilerden oluşan, öğrenilebilir bir yetenektir diyebiliriz.

2.1.4. Duygusal Zeka İle İlgili Araştırmalar

Duygusal zeka ile ilgili bir çok araştırmacı tarafından çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan öğrenciler ve kurum yöneticileriyle yapılan bazı araştırmaların bir kısmı aşağıda sunulmuştur.

Tufan (2011) gerçekleştirdiği araştırmada, geliştirilen duygusal zeka programının 9. sınıf öğrencileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmada, her biri 15 öğrenciden oluşan üç grup (toplamda 45 ğrenci) ile ön test ve son test uygulanmış, ayrıca 10 kişilik bir kontrol grubu oluşturulmuştur. Araştırma sonuçları, duygusal zeka programının 9. sınıf ğrencilerinin gelişiminde anlamlı bir etki yarattığını göstermiştir.

Atalay (2014) tarafından yapılan bir araştırmada, Konya ilindeki 514 ortaokul öğrencisinin duygusal zekaları ile akademik başarıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin iyimserlik alt boyutuyla akademik başarıları arasında pozitif bir ilişki tespit edilirken, duyguların değerlendirilmesi ve duyguların kullanımı alt boyutlarıyla akademik başarıları arasında negatif bir ilişki bulunmuştur.

Arıcı (2019) tarihli yüksek lisans tezinde, okul yöneticilerinin kişilik özelliklerinin duygusal zeka ve öz yeterlik düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma, 384 okul yöneticisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, yöneticilerin kişilik özellikleri ile duygusal zeka düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, kişilik özelliklerinin, yöneticilerin duygusal zekalarını olumlu yönde etkileyebileceğini ve dolayısıyla öz yeterliklerini artırabileceğini düşündürmektedir. Başka bir deyişle, olumlu kişilik özelliklerine sahip yöneticilerin, duygusal olarak daha farkında ve kendine güvenen bireyler olma eğiliminde oldukları söylenbilir.

Uçar (2017) yılı yüksek lisans tezinde, öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin duygusal zeka ve stratejik liderlik davranışları incelenmiştir. Çalışmaya 450 ğretmen katılmış ve eğitim yöneticilerinin duygusal zeka ile stratejik liderlik düzeyleri bu görüşlere dayanarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları, duygusal zeka ve stratejik liderlik arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu sonuç, duygusal zekası yüksek olan yöneticilerin, stratejik kararlar alırken daha etkin ve ileri görüşlü olabileceklerini düşündürmektedir. Diğer bir deyişle, okul müdürlerinin duygusal zekaları, stratejik liderlik kapasitelerini destekleyerek onların daha etkili liderler olmalarına katkı sağlamaktadır.

Anand (2010) araştırması, duygusal zekanın liderlik uygulamalarıyla pozitif ve anlamlı bir ilişki içinde olduğunu göstermiştir. Ayrıca, duygusal zekanın iş doyumu, motivasyon ve sosyal ilişkiler gibi faktörleri güçlü bir şekilde öngörebildiği tespit edilmiştir.

Deniz ve Yılmaz (2004) çalışmasında, 523 üniversite öğrencisinin duygusal zeka düzeyi ile yaşam doyumu arasındaki ilişki incelenmiş; ayrıca bu düzeylerin cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Sonuçlar, yaşam doyumu ile duygusal zekanın alt boyutları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Cinsiyet ve sınıf değişkenine göre duygusal zeka puanlarında anlamlı bir fark görülmezken, yaşam doyumu puanlarında farklılık bulunmuştur.

Bu bilgiler doğrultusunda da görüldüğü gibi duygusal zekanın eğitimde belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir. Duygusal zeka becerilerini etkin bir şekilde kullanan öğrencilerin ve yöneticilerin yeniliklere açık olduğu, kendine güvenen, karar verme, motive olma, ders başarısını en yükseğe çıkarma, etkili liderlik yapabilme gibi özelliklere sahip oldukları söylenebilir.

2.1.5. Duygusal Zekası Yüksek Bireylerin Özellikleri

Duygusal zeka düzeyi yüksek bireylerin, hem kendi duygularını hem de başkalarının duygularını daha iyi kavrayabildikleri; bu sayede tecrübelerinden yararlanarak sorunlara daha kolay uyum sağladıkları ve problemleri daha etkili çözdükleri düşünülmektedir (Hisli, 2009).

Duygusal zekası yüksek bireylerin, duygularını kontrol etmede daha yetkin oldukları, duygusal sorunların çözümünde ve stresle başa çıkmada başarılı oldukları görülmektedir. Ayrıca, bu kişiler sosyal ve aile ilişkilerinde daha pozitif ve yapıcı bir tutum sergiledikleri görülmüştür (Mayer, 2004).

Duygusal zeka düzeyi yüksek bireylerin öz bilinci yüksek olur. Öz bilinç, kişinin kendi duygularını tanıması ve güçlü duygular yaşarken bile nesnel bir bakış açısını koruyabilmesidir. Bu durum, yoğun duyguların etkisiyle aşırı tepkiler vermekten ya da olayları olduğundan farklı algulamaktan uzak, dengeli bir farkındalık halidir. Öz bilinç, kişinin ruh hali ve bu ruh hali üzerine düşüncelerinin farkında olması anlamına gelir (Goleman, 1996).

Liderlik özelliğine sahip bireyler; Başarılı liderlerin özelliklerini ortaya koymak için yapılan pek çok araştırma, liderlerin başarıya ulaşabilmesi için duygusal zeka becerilerine sahip olmalarının önemli olduğunu göstermektedir. Duygusal zekaya sahip bir lider, zorlukların üstesinden gelmede ve başarıya ulaşmak için yeni fırsatlar oluşturmada daha etkili olacağı kanısına varılmıştır (Neubeiser, 1996).

Duygusal zeka, hem başkalarının hem de kişinin kendi duygularını anlamayı ve bu duyguları yönetmeyi içerir. Duygusal zekası yüksek bireyler, duygularını kontrol edebilir, gerektiğinde yönlendirebilir ve ruh hallerini değiştirebilirler (Mumcuoğlu, 2002:26).

İnsan ilişkilerinde duygulara önem verilmesi, bireyin çevresine karşı daha hoşgörülü, güvenilir, hassas, sabırlı, kararlı ve ölçülü olmasını sağlar; aynı zamanda azimli ve yeniliklere açık bir tutum geliştirmesine katkıda bulunur (Tekin Acar, 2001).

Bu kişiler, yaşamlarını daha tatmin edici ve etkili bir şekilde sürdürebilirler; başarıya ulaşmada önemli olan sözsüz kuralları anlama ve kullanma becerisine sahiptirler. Bu nedenle, diğerlerine kıyasla daha avantajlıdırlar (Goleman, 1998:53).

Bu bilgiler ışığında; Duygularını kontrol edebilen, diğer insanlara karşı empati kurup insanları olduğu gibi kabul edebilen, duygusal zekası yüksek olan kişilerin, eğitim ve iş yaşamında ve sosyal yaşamda daha avantajlı, hayatta daha mutlu ve sorunlara karşı daha yaratıcı oldukları yapılan çalışmalar ve araştırmalar neticesinde görülmektedir.

2.1.6. Duygusal Zekanın Gelişmesi

Duygusal zekanın gelişiminde yaş, aile koşulları ve cinsiyet gibi faktörlerin etkili olduğu öne sürülmektedir (Tuğrul, 1999: 16-17).

Aile Ortamı: Çocuğun büyüdüğü aile ortamı, ona duygusal anlamda önemli dersler kazandıran bir eğitim alanı gibidir.

Yaş: Duygusal zeka, bebeklikten itibaren gelişmeye başlar. Bebekler, annelerinin yüz ifadeleri ve ses tonlarından onların mutlu veya üzgün olduğunu algılayabilirler.

Cinsiyet: Aileler, kız ve erkek çocuklarına farklı iletişim yöntemleri ve duygu ifadeleri kullanarak, çocukların duygusal zekalarının gelişimine destek olmaktadır.

Aile ortamı, çocuğun duygusal zekâsının gelişiminde önemli bir rol oynar. Çocuğun ilk duygusal deneyimlerini yaşadığı bu ortam, ebeveynlerin yalnızca söyledikleri ve yaptıklarıyla değil, duygularını ifade etme biçimleriyle de bir örnek teşkil

eder. Bu durum, ebeveynlerin duygusal ifadeleri aracılığıyla çocukla kurdukları iletişimle şekillenir ve çocuğun duygusal gelişimine zemin hazırlar (Goleman, 1996).

Duygusal zekânın gelişiminde ilk dikkate alınan özellik yaştır. Doğumdan itibaren gelişmeye başlayan bu beceride, altı aydan küçük bebeklerin öfke, mutluluk ve huzur gibi daha genel duygulara sahip oldukları, altı aydan büyük bebeklerde ise korku, kızgınlık ve sevinç gibi daha çeşitlenmiş duyguların ortaya çıktığı gözlemlenmiştir (Craig 1989). İki yaşındaki çocukların, hem öfkelerini hem de olumlu duygularını ifade edebildikleri belirtilmiştir (Crawford ve diğerleri, 1992).

Brody ve Hall (1993), çalışmasına göre, ebeveynler duyguları ifade ederken kızlarıyla oğullarından daha fazla konuşmaktadır. Erkek çocuklarla genellikle kızgınlık duyguları üzerine yoğunlaşılırken, kız çocuklarının dil gelişiminin daha erken olması, duyguları ifade etme ve anlama konusunda onları daha başarılı kılmaktadır. Erkek çocukların duygularını ifade etmeye teşvik edilmemesi, hem kendi hem de başkalarının duygularını anlamalarını zorlaştırmaktadır. Bu duygusal farklılıklar, çocukların arkadaş seçimlerini de etkilemektedir (Brody ve Hall, 1993).

Bu bilgiler ışığında; Duygusal zeka, duygusal temellerin atıldığı aileden başlayan bir öğrenme sürecidir ve yaşla birlikte olgunlaşır. Bununla birlikte, cinsiyete dayalı farklı yaklaşımlar, duygusal zekanın bazı yönlerinin gelişimini sınırlandırabilir. Her çocuğun, cinsiyet fark etmeksizin, duygularını ifade etme ve anlama konusunda desteklenmesi, yaşam boyu sürecek bir duygusal zeka altyapısı oluşturur diyebiliriz.

2.2. Öz-Yeterlik

Öz yeterlik, ilk olarak Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramında ele alınmıştır (Bandura, 1977). Bandura, bu kavramı, bireyin bir davranışı gerçekleştirmede etkili olan bir özellik ve belirli bir performansı sergilemek için gereken adımları planlayıp başarıyla uygulayabileceğine dair kendine olan inancı olarak tanımlamıştır (Bandura, 1997; Zimmerman, 1995; Akt: Ekici, 2008).

Bandura (1992), motivasyonun, eylemin ve hedeflere ulaşmanın öz yeterlilik inancıyla yürütüldüğünü ifade eder. Daha net bir ifadeyle, bireylerin davranışları öz yeterlilik tarafından yönlendirilir, bu nedenle öz yeterlilik ilkesi hem eylemlerin hem de başarıların temelinde yatan bir motivasyon kaynağıdır.

Öz yeterlik, bireyin karşılaşabileceği durumlarla başa çıkmak için gerekli stratejileri oluşturma ve uygulama konusundaki kendi yeteneklerine olan inancıdır (Bandura, 1995, s. 2).

Bireyler yaşamlarında ulaşmayı hedefledikleri bazı amaçlar belirlerler. Öz yeterlik algısı, bireylerin bu hedeflere ulaşmak için ne kadar çaba göstermeleri gerektiğini ve karşılıklarına çıkan zorluklarla nasıl başa çıkabileceklerini anlamalarına yardımcı olur. Zorlukları aşmak için çeşitli stratejiler geliştiren bireyler, bu stratejileri ne derece etkili bir şekilde uygulayabileceklerine ve başarılı olup olamayacaklarına dair inançlarını öz yeterlik algılarıyla bağlantılı olarak değerlendirirler (Schunk ve Pajares, 2001; aktaran: Şahin, 2010: 37).

Senemoğlu (2010) göre öz yeterlik, bireyin karşılaştığı durumlarla başa çıkarken ne kadar başarılı olabileceğine dair kendisiyle ilgili değerlendirmesidir.

Bu tanımlardan yola çıkarak, öz yeterliliğin bireyin sahip olduğu yetkinliklerin sonucu değil, aksine bu yetkinlikleri kullanarak neler başarabileceğine ilişkin kendi algısının bir göstergesi olduğunu ifade edebiliriz.

2.2.1. Öz-Yeterlik Gelişimini Etkileyen Faktörler

İçsel mekanizmalar tarafından yönlendirilen birçok kişisel faktör bireyin iç dünyasında şekillenirken, öz yeterlik, dış çevreden gözlemlenebilir ve dışsal etkilerle şekillenebilen bir niteliğe sahiptir (Lorsbach ve Jinks, 1999). Bu sebeple, öğrenme ortamlarının öğrencilerin öz yeterlik algılarını destekleyecek şekilde tasarlanması önemlidir. Ayrıca, öğretmenlerin hem tutum ve davranışlarında hem de kullandıkları öğretim stratejilerinde, öğrencilerin öz yeterliklerini güçlendirmeye yönelik yaklaşımlar benimsemeleri öğrencilerin öz yeterlik inançlarını daha da kuvvetlendirecektir.

Bireyler, dört temel kaynaktan elde ettikleri bilgileri işleyerek farklı alan ve durumlara yönelik öz yeterlik algıları oluştururlar. Bu algıların en önemlilerinden biri şüphesiz akademik öz yeterliktir. Akademik öz yeterlik, bireyin belirli bir akademik görevi hedeflenen başarı düzeyinde gerçekleştirebileceğine dair inancını ifade eder. Aynı zamanda, akademik başarıyı etkileyen en önemli duygusal unsurlardan biridir (Ekici, 2012).

Zimmerman (1995) Akademik öz yeterliğin diğer türlerden farklı yönlerini şu şekilde açıklamıştır:

1. Öz yeterlik, bireyin fiziksel veya psikolojik özelliklerini ya da bireysel yeteneklerini değil, belirli bir görevi yerine getirme konusundaki inanç ve yargılarını ifade eder.

2. Öz yeterlik algısı çok boyutludur ve her alanda farklılık gösterir. Örneğin, bireyin Türkçe dersinde ki öz yeterlik algısı, Matematik gibi başka bir alandaki öz yeterlik algısından farklı olabilir.

3. Öz yeterlik, içinde bulunulan koşullardan etkilenir. Örneğin, yarışma odaklı bir sınıfta öğrenim gören bir öğrenci, iş birliğinin vurgulandığı bir sınıftaki öğrenciden daha düşük öz yeterlik algısına sahip olabilir.

4. Öz yeterlik değerlendirmeleri, performans için belirlenen uygun ölçütlere bağlıdır. Karşılaştırmalar yapılırken farklı ölçütler ve kurallar dikkate alınmayabilir.

Bazı araştırmalara göre, öz yeterlik algısını etkileyen faktörler şu şekilde sıralanabilir: Bireyin bir işle ilgili geçmiş deneyimleri, yaptığı işler sırasında aldığı geri bildirimler, yaşadığı kültürel çevre ve ait olduğu meslek grupları, öz yeterlik algısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Kiremit, 2006).

Öğrencilerin öz yeterliklerini geliştirmek amacıyla öğretim sürecinde yaşıt modellerden faydalanılabilir. Bu yöntemde, yalnızca sürekli başarılı öğrencilerin değil, çaba göstererek başarıya ulaşan öğrencilerin de model olarak seçilmesine özen gösterilmelidir. Ancak, bazı durumlarda öğretmenler sadece birkaç başarılı öğrenciyle ders yapmayı tercih etmekte, bu da diğer öğrencilerin motivasyonunu düşürerek derse ilgilerini kaybetmelerine yol açmaktadır. Oysa modelin gözleyen kişiyle benzerlik göstermesi, modelin etkisini önemli ölçüde artırmaktadır (Pajares 2003; Pintrich ve Schunk 2002).

Öz yeterliği artırmanın bir başka yöntemi, öğrencilere belirli bir konuda gösterdikleri ilerlemeye ilişkin geri bildirim vermektir (Schunk, 1999).

Bu bilgi ve tanımlamalara dayanarak, öz yeterliğin bireyin çabası, aldığı geri bildirimler, uygun öğrenme ortamları, çevresel koşullar, yaşadığı deneyimler ve doğru modellemelerle desteklendiğinde gelişebilen bir yeti olduğunu ifade edebiliriz.

2.2.2. Öz-Yeterlilik İncancının Kaynakları

Öz yeterlik inancı, Sosyal-bilişsel kurama göre, bireyin kendi başarı deneyimleri, başkalarını gözleme, duygusal-psikolojik durumlar ve sosyal geri bildirim aracılığıyla

elde ettiği bilgilerle desteklenir ve güçlendirilir (Bandura, 1986, 1995: 1-45; Woodve Bandura, 1989).

Öz yeterlik yargıları, bireyin kendi başarı veya başarısızlık deneyimlerinden, başkalarının deneyimlerini gözlemlemekten, çevresinden aldığı sözel geri bildirimlerden ve fiziksel-duygusal duygu durumlarının etkilerinden beslenir (Bandura, 1982'den akt., Senemoğlu, 2015: 234).

Öz yeterlik gelişimi, büyük ölçüde çocuğun çevresini keşfetmesi ve bu doğrultuda hareket etmesiyle bağlantılıdır. Bu keşifler, oyun etkinlikleri yoluyla çocuğun temel becerilerini geliştirmesine olanak tanır. Bu süreçte, çocuğun kendi deneyimleri yani yaşayarak öğrendikleri ve ailesinden aldığı dönütler, mesajlar, çocuğun kendi kapasitesine yönelik algısını şekillendiren bir zemin hazırlamış olur (Çubukçu ve Girmen, 2007: 74).

Pajares (2002), öz yeterlik inancının gelişimi ve kullanımı, bireyin sezgilerine dayalı bir süreçtir. Kişi, bir eylemin sonucunu yorumlayarak benzer bir görevi yerine getirme konusundaki yeteneklerine olan inancını şekillendirir ve geliştirir. Bu nedenle, öz yeterlik inancı Pajares'e göre sezgisel bir temele sahiptir.

Öz yeterlik, iki temel faktörle şekillenir: sembolik düşünce ve erken yaşta kazanılan sorumluluklar. Sembolik düşünce, bireyin düşünme kapasitesinin, özellikle neden-sonuç ilişkilerini anlama yetisinin gelişmesine bağlıdır. Erken yaşlarda verilen sorumluluklar ise öz yeterliğin temelini oluşturur. Çocukların sosyal çevresi, bu inancın gelişimini desteklemek için dikkatle düzenlenmelidir (Bandura, 1997).

Bu bilgiler ışığında, bireyin öz yeterlik inancının kaynaklarının, duruma ilişkin önceki deneyimler, başkalarının deneyimlerinden faydalanma, model alabilme, çevrenin sağladığı destek ve sözel ikna gibi unsurların yanı sıra bireyin psikolojik ve fizyolojik durumu gibi faktörlerle ilişkilendirilebileceği söylenebilir. Bu faktörlerin, bireyin gelecekteki öz yeterlik algısını şekillendirmede önemli bir rol oynadığı ve ilerleyen yaşamında kendi yeteneklerine duyduğu güveni etkileyebileceği ifade edilebilir.

2.2.3. Öz-Yeterlilik Yüksek Olan Bireylerin Özellikleri

Kendine olan güveni yüksek bireyler, genellikle daha geniş bir bakış açısına sahiptir ve sorunlara farklı çözüm yollarını değerlendirerek yaklaşır. Bu sayede,

problemleri çözmeye sürecinde daha etkili ve pratik bir şekilde sonuca ulaşabilirler (Atalay vd., 2017a: 1805).

Yeterlik algısı yüksek bireyler, kendi yeteneklerine olan güçlü güvenleri sayesinde zorlu görevlerden kaçınmak yerine bu görevlerin üstesinden gelmek için kararlılıkla çalışırlar. Karşılaştıkları başarısızlık durumlarında ise hızla toparlanırlar ve yeniden odaklanarak yollarına devam ederler (Bandura, 1994).

Yüksek öz yeterlik düzeyine sahip bireyler, daha iddialı hedefler belirler, etkili öğrenme stratejilerini daha sık kullanırlar ve düşük kaygı düzeyi gibi birçok olumlu sonuç elde ederler (Bong, 2006).

Öz yeterlilik inancı yüksek bireyler, öğrenim süreçlerinde daha kararlı ve motive bir tutum sergiler. Bu bireyler, etkinliklere katılımında daha yoğun bir çaba gösterirken, zorluklarla karşılaştıklarında daha etkili çözüm yolları bulma eğilimindedir. Öte yandan, düşük öz yeterlilik düzeyine sahip bireyler, bu tür durumlarda aynı ölçüde istekli veya dayanıklı olmayabilir (Eggen & Kauchak, 1999; Akt. Akbay & Gizir, 2010, s.63).

Yüksek öz yeterlilik, bireyin zorlu ve yüksek performans gerektiren görevlerle cesurca yüzleşmesini sağlar. Bu durum, kişinin olaylara daha olumlu bir perspektifle yaklaşmasına, kaygı düzeyinin azalmasına ve kendine olan saygısının artmasına katkıda bulunur (Pajares ve Schunk, 2002).

Bu yapılan çalışmalara ve araştırmalara bakıldığında; Bu özelliklere sahip bireyler, hem kişisel hem de profesyonel yaşamlarında başarıya daha yakın olma eğilimindedir. Güçlü bir öz yeterlik inancı, kişinin sadece zorluklarla başa çıkma kapasitesini değil, aynı zamanda karşılaştığı durumlara yönelik daha pozitif ve çözüm odaklı bir bakış geliştirmesini sağlar. Ayrıca, bu bireyler kendilerine olan güvenleri sayesinde hata yapmaktan korkmaz ve zorlu görevlerin üstesinden gelme konusunda cesur davranırlar. Bu bilgiler ışığında; düşük kaygı seviyeleri ve yüksek benlik saygıları onları daha dayanıklı, kararlı ve motive bireyler haline getirir, bu da yaşamlarının her alanında sürdürülebilir bir başarı için temel oluşturur diyebiliriz.

2.2.4. Öz-Yeterlilik Düşük Olan Bireylerin Özellikleri

Öz yeterlilik düzeyi düşük olan bireyler, bir durumu gerçekte olduğundan daha zor algılayabilir ve bu algı, stres seviyelerinin artmasına yol açabilir. Bu durum, onların

problem çözüme süreçlerinde daha kısıtlı bir perspektifle hareket etmelerine sebep olabilir (Kumar& Lal'dan akt. Telef & Karaca 2011, s.500).

Düşük öz yeterliğe sahip bireyler zorlu görevlerden uzak durma eğilimi gösterir, engellerle karşılaştıklarında görevlerini yarıda bırakabilir, hedef belirleme konusunda güçlük yaşayabilir ve odaklanma konusunda zorlanabilirler (Bandura, 1997, Bandura, 1993).

Öz yeterlik, bireylerin motive olmalarını ve performanslarını farklı şekillerde etkileyebilir. Motivasyonu düşük olan ve kendine güvenmeyen bireyler, yeteneklerini etkili bir şekilde kullanmakta zorlanabilirler (Bandura, 1982:122-123).

Öğrenciler, kendi çabalarının yeterli olmadığına inanırlarsa, başarılı bir öğrenim süreci geçirmeleri zorlaşır ve sınavlarda başarılı olmak için gereken çabayı göstermezler. Bu algıları düşük öğrenciler de başarıya ulaşmakta sorun yaşarlar. Bu nedenle, öz yeterlik inancı, bireylerin performansını önemli ölçüde etkileyen bir faktördür (Koçer, 2014).

Düşük öz yeterlilik, akademik erteleme davranışına yol açabilir. Öğrenme sürecinde bireyin kişisel nedenleri, kendi yetenek ve çabalarının sonuçlarıyla ilgili beklentileri ve başarı konusundaki kendisinden bekledikleri, erteleme davranışını tetikleyebilmektedir (Saaler ve Buley, 1999'dan akt. Aydoğan ve Özbay, 2012).

Kaptan ve Korkmaz (2001) yaptıkları çalışmaya baktığımızda öz yeterliliği düşük bireyler, karşılaştıkları sorunlara dar bir bakış açısıyla yaklaşır ve genellikle olumsuz bir tutum sergiledikleri için çözüm üretmezler.

Bu tanımlamalara göre düşük öz yeterlik algısı, bireyin hem akademik hem de günlük yaşamda karşılaştığı zorluklarla başa çıkma becerisini önemli ölçüde etkiler. Bu özelliğe sahip bireyler karşılaştıkları problemlerde, çözüm üretmek yerine, kendi yetersizliklerine ve olası engellere odaklanarak kendilerini eleştirme eğilimi gösterirler. Bu dar bakış açısı, sorunlara olumsuz yaklaşımlarına ve etkili bir şekilde çözüm üretememelerine neden olur. Öğrenme ve başarı süreçlerinde ise kendilerinden düşük beklentiler geliştirdikleri için erteleme davranışına yatkın hale gelirler.

Tüm bu faktörler, bireyin motivasyonunu ve performansını düşürerek, başarısızlık döngüsünü besleyen bir sürece dönüşebilir. Bu nedenle, düşük öz yeterlik algısının olumsuz etkilerini azaltmak için bireyin kendine güvenini artıracak destekleyici bir ortam

oluşturmak ve öz yeterlik geliştirme stratejilerini benimsemek büyük önem taşır diyebiliriz.

2.2.5. Öz Yeterliliğin Bireyler Üzerine Etkileri

Öz yeterliliğin yapılan çalışma ve araştırmalara dayanarak, bireylerin bilişsel ve akademik öğrenmeye ve bireylerin yaşamları boyunca alacakları kararlar üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Öz yeterlik, bireyin kendi becerilerinin, başarılarının, motivasyonunun ve öz benlik algısını oluşturan diğer unsurların bir birleşimi olarak, birey üzerinde bir eyleme geçip geçmeme kararını ve başlanan bir eylemi sürdürme kararlılığını belirleyen kritik bir inanç sistemidir. Bu kavram, kişinin bir görevi gerçekleştirme yeteneğine olan güvenine etki eder. Hem davranışların başlangıcında hem de süreçte karar verme mekanizması üzerinde temel rol oynar (Yenilmez ve Kakmacı, 2008, s. 4).

Ayrıca bireyin bilişsel gelişim sürecinde önemli bir rol oynar. Kişi, hedeflerini ve bu hedeflere ulaşmak için gereken yolları önce zihinsel düzeyde tasarlar. Kişisel yeterlik inancı, bu zihinsel planları şekillendirir, detaylandırır ve hayata geçirir. Böylece bireylerde yeterlilik algısı gelişir. Öz yeterlik algısı yüksek olan bireyler, çevrelerini daha etkili bir şekilde yönlendirme becerisine sahip olur. Bu kişiler, sağlam bir bilişsel temele dayanarak daha analitik ve stratejik yaklaşımlar sergileyebilirler (Bandura, 1994: 4).

Bireylerin hedeflerini belirleyerek bu hedeflere ulaşmak için ne kadar efor harcayacağını ve karşısına çıkan engellere ne kadar süre direnebileceğine de etki eder. Kendine güvenen ve potansiyeline inanan bireyler yetişmesine neden olur (Bandura, 1994: 71).

Bu çalışmalar ışığında, öz yeterlilik bireyin hem kişisel hem de profesyonel hayatını derinden etkiler diyebiliriz. Geliştirildiğinde bireylerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine, zorlukların üstesinden gelmelerine ve daha tatmin edici bir yaşam sürmelerine katkı sağlayabilir.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma grubu, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler mevcuttur.

3.1. Evren Örneklem

Bitlis ili ortaöğretim öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve öz yeterliliklerinin incelenmesi başlıklı bu çalışmada genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu model betimsel araştırma yöntemlerinden biri olarak bilinmektedir. Uygulanan bu model geçmişte veya bulunduğumuz zamanda var olan bir durumu, olduğu şekli ile anlatmayı esas alan yöntemdir (Karasar,2018). Ayrıca çalışma Bitlis Eren Üniversitesi Etik İlkeleri ve Etik Kurulunun 10.12.2023 tarihli 115912 sayılı kararıyla uygun görülmüştür (**Ek 1**). Bitlis İli Valiliğinden E. 466236667-605.01-96-367522 sayılı yazısı ile gerekli izinler alınmıştır. (**Ek 2**)

3.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu Bitlis ili ve ilçelerinde yer alan ortaöğretim kurumlarında (*Hizan Kadir Has Anadolu Lisesi, Bitlis Cemil Özgür Mesleki Teknik Anadolu Lisesi, Adilcevaz Rabia Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, Ahlat Selçuklu Anadolu Lisesi, Tatvan Valide Sultan Kız Mesleki Teknik Lisesi, Mutki Anadolu Lisesi, Bitlis Zübeyde Hanım Mesleki Teknik Anadolu Lisesi, Mutki Meslek Teknik Anadolu Lisesi, Tatvan Atatürk Anadolu Lisesi*) öğrenime devam eden 13-17 yaş grubu 143 Erkek, 322 Kadın lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise araştırmaya gönüllü katılım sağlayan 465 katılımcı oluşturmaktadır.

3.3.Verilerin Toplanması

Veriler katılımcılara daha önceden belirlenen okullara gidilerek yüz yüze uygulanmıştır. Çalışmaya 543 gönüllü öğrenci katılım sağlamıştır. Çalışma için anketler kontrol edildiğinde 78 anketin araştırma kriterlerine uygun doldurulmadığı tespit edilip araştırmaya dâhil edilmemiştir. Böylece çalışmada toplamda 465 katılımcının yanıtları geçerli sayılmıştır. Araştırmada ilgili verilerin toplanması için kullanılan anket üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde “Kişisel Bilgiler Formu”, ikinci bölümde “Duygusal Zekâ Düzeyi Ölçeği-Adölesan Kısa formu (TEIQue-ASF)” ve üçüncü bölümde “Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği” yer almıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada katılımcılara ait demografik bilgileri tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan sorulardan oluşan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda katılımcılara cinsiyet, yaş, sınıf, aile gelir düzeyi, anne mesleği, baba mesleği, anne, eğitim durumu, baba eğitim durumu, siz dâhil aile birey sayısı ve okul öncesi eğitim alma durumu değişkenlerine yönelik sorular sorulmuştur.

3.4.2. Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği

Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği, Muris (2001) tarafından 13–17 yaşları arasındaki ergenlerin sosyal, akademik ve duygusal öz-yeterliklerini ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Telef (2011) tarafından yapılmıştır. Çocuklar için öz yeterlik ölçeği, akademik öz yeterlik, sosyal öz yeterlik ve duygusal öz yeterlik olmak üzere üç faktörlü bir yapıya sahiptir ve toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayıları incelendiğinde ölçeğin geneli için .86, alt boyutlarından akademik öz-yeterlik için .84, sosyal öz-yeterlik için .64, duygusal öz-yeterlik için .78 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeğinin 7 maddelik Akademik Öz Yeterlik alt ölçeği kullanılmıştır ve bu araştırmada alt ölçeğe ilişkin genel öz yeterlik Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır. Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği beşli Likert tipi (1= hiç ve 5= çok iyi) bir ölçektir.

3.4.3. Duygusal Zekâ Düzeyi Ölçeği- Adölesan Kısa formu

Çalışma için Ergin, 2017 tarafından geliştirilen Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği– Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)’ kullanılmıştır. 15 madde 4 alt boyuttan oluşan ölçeğin alt boyutları öz kontrol, sosyallik, duygusallık ve genel öz yeterlik olarak belirlenmiştir. Alt boyutların iç tutarlık güvenirliği Cronbach alfa katsayısı ile hesaplanmıştır. Bu değerler İyi Oluş faktörü için.77, Öz kontrol için.70, Sosyallik için.69, Duygusallık için.65 ve ölçeğin tamamı için Cronbach alfa katsayısı .78 olarak bulunmuştur. 7 li likert olarak tasarlanan ölçek (Hiç katılmıyorum 7 Tamamen katılıyorum şeklindedir. Ayrıca Ölçekte 2., 4., 6., 7., 9. maddeler ters kodlanan maddelerdir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 105, en düşük puan ise 15’tir.

3.5. İstatiksel Analiz

SPSS paket programı veri analizi için tercih edilmiş ve belirlenen hata payı %0.05 olarak kabul edilmiştir. Verilerin incelenme sürecinde yüzde, sayı, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Normallik varsayımı, çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ile +1 aralığında olmasıyla sağlanmış ve bu sayede iki ölçek arasında normal dağılım olduğu kabul edilmiştir (George ve Mallery, 2010). İkili bağımsız grup karşılaştırmaları için independent sample t-test, birden fazla bağımsız grup için ise one way ANOVA testi tercih edilmiştir. ANOVA analizi sonuçlarına göre farkın kaynağını belirlemek amacıyla Tukey testi gibi tamamlayıcı post-hoc analizler kullanılmıştır. Bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise korelasyon analizi tercih edilmiştir.

4. BULGULAR

Çizelge 4.1 Katılımcıların Demografik Bilgilerinin Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	143	30,8
	Kadın	322	69,2
	Toplam	465	100,0
Yaş	13-15 Yaş arası	200	43,0
	16-17 yaş arası	265	57,0
	Toplam	465	100,0
Sınıf	9. Sınıf	117	25,2
	10. Sınıf	97	20,9
	11. Sınıf	128	27,5
	12. Sınıf	123	26,5
	Toplam	465	100,0
Aile Gelir Düzeyi	Düşük	117	25,2
	Orta	225	48,4
	Yüksek	123	26,5
	Toplam	465	100,0
Baba Mesleği	Kamu çalışanı	159	34,2
	Serbest meslek	306	65,8
	Toplam	465	100,0
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar-değil	149	32,0
	İlkokul	134	28,8
	Ortaokul	89	19,1
	Lise ve üzeri	93	20,0
	Toplam	465	100,0

Çizelge 4.1 (Devamı) Katılımcıların Demografik Bilgilerinin Dağılımı

Baba Eğitim Durumu	Okuryazar-değil	81	17,4
	İlkokul	106	22,8
	Ortaokul	109	23,4
	Lise ve üzeri	169	36,3
	Toplam	465	100,0
Siz Dâhil Aile Birey Sayısı	2-5 kişi	153	32,9
	6 ve üzeri	312	67,1
	Toplam	465	100,0
Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	Evet	229	49,2
	Hayır	236	50,8
	Toplam	465	100,0

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Çizelge 4.1’de yer almaktadır. Katılımcıların demografik değişkenlere verdikleri yanıtlar incelendiğinde 143 katılımcının (%30,8) erkek katılımcı, 322 kişinin ise (69,2) kadın katılımcı olduğu görülmüştür. 13-15 yaş aralığına sahip olan katılımcı sayısının 200 (%43) 16-17 yaş aralığında bulunan katılımcı sayısı 265 (%57) dir. Kişilerin öğrenim gördükleri sınıflara bakıldığında; 9. sınıfta okuyan 117 (% 25,2), 10. sınıfta okuyan 97 (% 20, 9), 11. sınıfta okuyan 128 (% 27,5) ve 12. sınıfta okuyan 123 (%26,5) birey bulunmaktadır. Aile gelir düzeyiniz nasıldır sorusuna 117 kişi (%25,2) düşük, 225 (% 48,4) orta ve 123 (%26,5) yüksek gelirli olarak belirtmiştir. Katılımcıların baba mesleğine bakıldığında 159 (%34,2) kamu çalışanı ve 306 (%65,8) serbest meslek yanıtını vermiştir. Anne eğitim durumuna bakıldığında okuryazar olmayan 149 (% 32), ilkokul mezunu 124 (% 28, 8), ortaokul mezunu 89 (% 19,1) ve lise-üzeri mezun olan 93 (% 20) dir. Baba eğitim durumu incelendiğinde ise okuryazar olmayan 81 (% 17,4), ilkokul mezunu 106(% 22, 8), ortaokul mezunu 109 (% 23,4) ve lise-üzeri mezun olan 169 (% 36,3) dür. Kişinin kendisi dâhil ailede yer alan birey sayısına bakıldığında 2 ila 5 kişi olan 153 (%32,9) ve 312 (% 67,1) dir. Son olarak okul öncesi eğitim alma durumu sorusuna ise 229 kişi (% 49,2) evet, 236 kişi (%50,8) ise hayır yanıtını vermiştir.

Çizelge 4.2 Araştırma Kapsamında Kullanılan Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma, Çarpıklık, Basıklık Değerleri

Ölçek	Alt Boyutlar	N	$\bar{X}$	Ss	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)	Cronbach Alpha
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	465	22,00	5,341	-,097	,059	,74
	Sosyal Öz Yeterlik	465	23,38	4,944	-,078	-,237	,70
	Duygusal Öz Yeterlik	465	19,95	5,987	,058	-,389	,73
	Genel Öz Yeterlik	465	65,34	12,459	,217	,380	,78
Duygusal Zekâ Ölçeği	Öznel İyi Oluş	465	25,44	6,206	-,089	,072	,76
	Öz Kontrol	465	11,85	4,897	,051	-,792	,73
	Sosyallik	465	10,16	4,258	,204	-,442	,74
	Duygusallık	465	13,31	4,163	-,144	-,367	,72

Normallik varsayımı için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin ± 1 referans aralığında olduğu tespit edilmiş (George ve Mallery, 2010) ve bu doğrultuda iki ölçekten de elde edilen verilerin normal dağıldığı varsayılmıştır.

Çizelge 4.3 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Çocuklar İçin Öz yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	Erkek	143	21,41	5,013	-	,113
		Kadın	322	22,26	5,468	1,589	
	Sosyal Öz Yeterlik	Erkek	143	22,85	5,594	-	,122
		Kadın	322	23,62	4,616	1,548	
	Duygusal Öz Yeterlik	Erkek	143	21,59	5,643	3,987	,000*
		Kadın	322	19,23	6,001		
	Genel Öz Yeterlik	Erkek	143	65,86	12,943	,592	,554
		Kadın	322	65,11	12,251		
Duygusal Zekâ Ölçeği	Öznel İyi Oluş	Erkek	143	25,13	5,953	-,713	,476
		Kadın	322	25,57	6,319		
	Öz Kontrol	Erkek	143	12,80	4,433	2,803	,005*
		Kadın	322	11,43	5,039		
	Sosyallik	Erkek	143	10,04	3,776	-,379	,705
		Kadın	322	10,21	4,460		
	Duygusallık	Erkek	143	13,44	3,888	,429	,668
		Kadın	322	13,26	4,285		

Çizelge 4.3'e göre incelendiğinde katılımcıların cinsiyet değişkenine göre akademik öz yeterlik, sosyal öz yeterlik ve genel öz yeterlik alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunmazken ($p>0,05$). Duygusal öz yeterlik alt boyutunda erkek katılımcılar lehine anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir [$t=3,987$, $p<0,05$]. Duygusal zekâ ölçeğinde ise öznel iyi oluş, sosyallik ve duygusallık alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunmazken ($p>0,05$). Öz kontrol alt boyutunda erkek katılımcılar lehine anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir [$t=2,803$, $p<0,05$].

Çizelge 4.4 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Alt Boyutlar	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Öz Çocuklar İçin Yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	13 15 Yaş arası	200	22,13	4,876	,448	,654
		16-17 yaş arası	265	21,90	5,674		
	Sosyal Öz Yeterlik	13 15 Yaş arası	200	23,47	4,925	,322	,748
		16-17 yaş arası	265	23,32	4,966		
Duygusal Öz Yeterlik	13 15 Yaş arası	200	19,93	5,378	-,091	,927	
	16-17 yaş arası	265	19,98	6,419			
Genel Öz Yeterlik	13 15 Yaş arası	200	65,53	11,721	,276	,783	
	16-17 yaş arası	265	65,20	13,008			
Zekâ	Öznel İyi Oluş	13 15 Yaş arası	200	25,96	6,230	1,569	,117
		16-17 yaş arası	265	25,04	6,170		
	Öz Kontrol	13 15 Yaş arası	200	11,85	4,888	1,514	,997
		16-17 yaş arası	265	11,85	4,913		
Duygusal Ölçeği	Sosyallik	13 15 Yaş arası	200	10,50	4,274	1,224	,131
		16-17 yaş arası	265	9,90	4,236		
	Duygusallık	13 15 Yaş arası	200	13,40	3,992	,399	,690
		16-17 yaş arası	265	13,24	4,294		

* $p<0,05$; N (465)

Çizelge 4.4 incelendiğinde katılımcıların yaş değişkenine göre çocuklar için öz yeterlik ölçeği ve duygusal zekâ alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır ($p>0,05$).

Çizelge 4.5 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Alt Boyutlar	Sınıf	N	$\bar{X}$	Ss	df	F	p	Tukey*
Çocuklar İçin Öz yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	9. Sınıf	117	20,53	4,754	3	6,364	,000*	D>A D>B D>C
		10. Sınıf	97	21,28	4,788	461			
		11. Sınıf	128	22,74	5,785	464			
		12. Sınıf	123	23,41	5,463	464			
	Sosyal Öz Yeterlik	9. Sınıf	117	23,32	4,901	3	1,555	,200	
		10. Sınıf	97	23,08	5,088	461			
		11. Sınıf	128	22,91	5,152	464			
		12. Sınıf	123	24,17	4,682	464			
	Duygusal Öz Yeterlik	9. Sınıf	117	19,70	5,405	3	,297	,827	
		10. Sınıf	97	20,04	5,350	461			
		11. Sınıf	128	20,39	6,221	464			
		12. Sınıf	123	19,74	6,734	464			
	Genel Öz Yeterlik	9. Sınıf	117	65,52	11,477	3	1,747	,157	
		10. Sınıf	97	64,35	12,276	461			
		11. Sınıf	128	64,04	12,452	464			
		12. Sınıf	123	67,33	13,387	464			
Duygusal Zekâ Ölçeği	Öznel İyi Oluş	9. Sınıf	117	22,82	6,338	3	4,064	,005*	D>A D>B D>C
		10. Sınıf	97	24,14	6,050	461			
		11. Sınıf	128	25,74	6,244	464			
		12. Sınıf	123	26,89	5,925	464			
	Öz Kontrol	9. Sınıf	117	12,10	4,817	3	,256	,857	
		10. Sınıf	97	11,81	4,405	461			
		11. Sınıf	128	11,65	4,932	464			
		12. Sınıf	123	11,77	5,345	464			
	Sosyallik	9. Sınıf	117	9,84	4,517	3	3,429	,001*	D>A D>B D>C
		10. Sınıf	97	10,61	3,762	461			
		11. Sınıf	128	11,24	4,223	464			
		12. Sınıf	123	12,17	4,245	464			
	Duygusallık	9. Sınıf	117	14,21	3,651	3	4,681	,003*	A>B A>C A>D
		10. Sınıf	97	13,57	4,118	461			
		11. Sınıf	128	12,61	4,479	464			
		12. Sınıf	123	10,61	4,215	464			
A=9. Sınıf B=10. Sınıf C=11. Sınıf D=12. Sınıf									

*p<0,05; N (465)

Çizelge 4.5 incelendiğinde katılımcıların *çocuklar için öz yeterlik ölçeği* alt boyutlarında sınıf değişkenine göre akademik öz yeterlik ($F_{(3-461)}=, 6,364; p<0,05$) alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılıklar bulunurken sosyal öz yeterlik, duygusal öz yeterlik ve genel öz yeterlik alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır ($p>0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan tukey

analizi sonucunda, sınıf düzeyi arttıkça katılımcıların akademik öz yeterlik davranışlarının da arttığı görülmüştür. Buna göre bireylerin akademik öz yeterlik düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığı söylenebilir. Ayrıca **Duygusal zekâ ölçeği** alt boyutlarında sınıf değişkenine göre öznel iyi oluş ($F_{(3-461)}=, 4,064; p<0,05$), sosyallik ($F_{(3-461)}=, 3,429; p<0,05$) ve duygusallık ($F_{(3-461)}=, 4,681; p<0,05$) alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunmuştur. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan tukey analizi sonucunda, sınıf düzeyi arttıkça öznel iyi oluş ve sosyallik becerisi artmış, duygusallık becerisi ise 9. sınıflarda daha yüksek bulunmuştur. Buna göre katılımcıların öznel iyi oluş, duygusallık ve sosyallik becerilerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığı görülmektedir.

Çizelge 4.6 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Alt Boyutlar	Aile Gelir	N	$\bar{X}$	Ss	df	F	p	Tukey*
Çocuklar İçin Öz yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	Düşük	117	21,19	5,847	2	3,830	,002*	C>A C>B
		Orta	225	21,84	4,759	462			
		Yüksek	123	23,04	5,712	464			
	Sosyal Öz Yeterlik	Düşük	117	22,99	4,418	2	1,775	,171	
		Orta	225	23,20	4,883	462			
		Yüksek	123	24,08	5,468	464			
	Duygusal Öz Yeterlik	Düşük	117	19,25	5,863	2	1,894	,152	
		Orta	225	19,89	5,699	462			
		Yüksek	123	20,74	6,550	464			
	Genel Öz Yeterlik	Düşük	117	63,44	12,586	2	4,088	,057	
		Orta	225	64,94	11,459	462			
		Yüksek	123	67,88	13,726	464			
Duygusal Zekâ Ölçeği	Öznel İyi Oluş	Düşük	117	25,23	6,592	2	,142	,867	
		Orta	225	25,43	5,842	462			
		Yüksek	123	25,65	6,512	464			
	Öz Kontrol	Düşük	117	11,58	4,944	2	,920	,399	
		Orta	225	12,17	4,673	462			
		Yüksek	123	11,52	5,245	464			
	Sosyallik	Düşük	117	10,58	4,650	2	2,168	,116	
		Orta	225	10,30	4,212	462			
		Yüksek	123	9,50	3,896	464			
	Duygusallık	Düşük	117	12,89	4,387	2	1,283	,278	
		Orta	225	13,29	3,908	462			
		Yüksek	123	13,75	4,383	464			

A=Düşük B=Orta C=Yüksek

*p<0,05; N (465)Çizelge 4.6 incelendiğinde katılımcıların *çocuklar için öz yeterlik ölçeği* alt boyutlarında aile gelir düzeyi değişkenine göre akademik öz yeterlik ($F_{(2-464)}=, 3,830$; p<0,05) alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılıklar bulunurken sosyal öz yeterlik, duygusal öz yeterlik ve genel öz yeterlik alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır (p>0,05). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan tukey analizi sonucunda, aile gelir düzeyi arttıkça katılımcıların akademik öz yeterlik davranışlarının da arttığı görülmüştür. Ayrıca *Duygusal zekâ ölçeği* alt boyutlarında ise aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Çizelge 4.7 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Baba Mesleği Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Alt Boyutlar	Baba Mesleği	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	Kamu Çalışanı	159	21,92	5,151	-,226	,822
		Serbest Meslek	306	22,04	5,445		
	Sosyal Öz Yeterlik	Kamu Çalışanı	159	23,18	5,31	-,636	,525
		Serbest Meslek	306	23,49	4,742		
	Duygusal Öz Yeterlik	Kamu Çalışanı	159	19,80	6,098	-,400	,690
		Serbest Meslek	306	20,03	5,937		
	Genel Öz Yeterlik	Kamu Çalışanı	159	64,91	12,452	-,541	,588
		Serbest Meslek	306	65,57	12,479		
Duygusal Zekâ Ölçeği	Öznel İyi Oluş	Kamu Çalışanı	159	25,42	6,390	-,033	,974
		Serbest Meslek	306	25,44	6,118		
	Öz Kontrol	Kamu Çalışanı	159	11,77	4,922	-,261	,794
		Serbest Meslek	306	11,89	4,892		
	Sosyallik	Kamu Çalışanı	159	10,15	4,166	-,015	,988
		Serbest Meslek	306	10,16	4,313		
	Duygusallık	Kamu Çalışanı	159	13,30	4,336	-,030	,976
		Serbest Meslek	306	13,32	4,078		

*p<0,05; N (465)

Çizelge 4.7 incelendiğinde katılımcıların baba mesleği değişkenine göre çocuklar için öz yeterlik ölçeği ve duygusal zekâ alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır (p>0,05).

Çizelge 4.8 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Alt Boyutlar	Anne Eğitim	N	$\bar{X}$	Ss	df	F	p
Çocuklar İçin Öz yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	Okuryazar-değil	149	22,53	5,782	3	,940	,421
		İlkokul	134	21,62	5,045	461		
		Ortaokul	89	22,11	5,064	464		
		Lise ve üzeri	93	21,51	5,282	464		
	Sosyal Öz Yeterlik	Okuryazar-değil	149	23,83	4,761	3	,977	,403
		İlkokul	134	23,22	4,720	461		
		Ortaokul	89	23,51	4,984	464		
		Lise ve üzeri	93	22,76	5,481	464		
	Duygusal Öz Yeterlik	Okuryazar-değil	149	20,36	6,134	3	,930	,426
		İlkokul	134	19,84	4,938	461		
		Ortaokul	89	19,11	6,476	464		
		Lise ve üzeri	93	20,29	6,619	464		
Genel Öz Yeterlik	Okuryazar-değil	149	66,73	12,941	3	,906	,438	
	İlkokul	134	64,69	11,178	461			
	Ortaokul	89	64,77	13,065	464			
	Lise ve üzeri	93	64,61	12,834	464			
Duygusal Zekâ Ölçeği	Öznel İyi Oluş	Okuryazar-değil	149	24,48	6,280	3	1,825	,142
		İlkokul	134	25,73	6,447	461		
		Ortaokul	89	25,88	6,963	464		
		Lise ve üzeri	93	26,12	4,697	464		
	Öz Kontrol	Okuryazar-değil	149	11,61	5,074	3	,874	,454
		İlkokul	134	12,42	4,282	461		
		Ortaokul	89	11,52	5,385	464		
		Lise ve üzeri	93	11,73	4,961	464		
	Sosyallik	Okuryazar-değil	149	10,41	4,494	3	,622	,601
		İlkokul	134	10,29	4,143	461		
		Ortaokul	89	9,68	4,596	464		
		Lise ve üzeri	93	10,02	3,683	464		
Duygusallık	Okuryazar-değil	149	12,78	4,331	3	1,412	,239	
	İlkokul	134	13,68	4,010	461			
	Ortaokul	89	13,69	4,125	464			
	Lise ve üzeri	93	13,32	4,115	464			

*p<0,05; N (465)

Çizelge 4.8 incelendiğinde katılımcıların anne eğitim durumu değişkenine göre çocuklar için öz yeterlik ölçeği ve duygusal zekâ alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır (p>0,05).

Çizelge 4.9 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Alt Boyutlar	Baba Eğitim	N	$\bar{X}$	Ss	df	F	p	Tukey*	
Çocuklar İçin Öz yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	Okuryazar-değil	81	20,88	5,330	3	461	4,729	,003*	D>A D>B D>C
		İlkokul	106	21,6	5,353					
		Ortaokul	109	22,08	4,910					
		Lise ve üzeri	169	24,25	5,424					
	Sosyal Öz Yeterlik	Okuryazar-değil	81	24,46	4,574	3	461	2,070	,103	
		İlkokul	106	23,45	5,078					
		Ortaokul	109	22,68	4,536					
		Lise ve üzeri	169	23,272	5,227					
	Duygusal Öz Yeterlik	Okuryazar-değil	81	20,58	6,292	3	461	1,230	,298	
		İlkokul	106	20,05	5,833					
		Ortaokul	109	19,04	5,944					
		Lise ve üzeri	169	20,18	5,949					
Genel Öz Yeterlik	Okuryazar-değil	81	61,93	12,504	3	461	2,980	,031*	D>A D>B D>C	
	İlkokul	106	63,17	13,091						
	Ortaokul	109	65,81	11,597						
	Lise ve üzeri	169	68,71	12,349						
Duygusal Zekâ Ölçeği	Öznel İyi Oluş	Okuryazar-değil	81	25,24	5,959	3	461	2,067	,104	
		İlkokul	106	24,54	6,42					
		Ortaokul	109	26,60	6,615					
		Lise ve üzeri	169	25,34	5,845					
	Öz Kontrol	Okuryazar-değil	81	11,46	5,590	3	461	,780	,506	
		İlkokul	106	11,69	4,358					
		Ortaokul	109	12,45	5,087					
		Lise ve üzeri	169	11,75	4,744					
	Sosyallik	Okuryazar-değil	81	10,69	4,903	3	461	1,333	,263	
		İlkokul	106	10,49	4,097					
		Ortaokul	109	10,29	4,399					
		Lise ve üzeri	169	9,65	3,908					
Duygusallık	Okuryazar-değil	81	12,66	4,424	3	461	1,620	,184		
	İlkokul	106	13,16	4,310						
	Ortaokul	109	13,14	4,042						
	Lise ve üzeri	169	13,82	3,989						

*p<0,05; N (465)

Çizelge 4.9 incelendiğinde katılımcıların *çocuklar için öz yeterlik ölçeği* alt boyutlarında aile baba eğitim durumu değişkenine göre akademik öz yeterlik ($F_{(3-464)}=$, 4,729; p<0,05) alt boyutunda ve genel öz yeterlik ($F_{(3-464)}=$, 2,980; p<0,05) alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılıklar bulunurken sosyal öz yeterlik ve duygusal öz yeterlik boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır (p>0,05). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan tukey analizi sonucunda, baba eğitim

düzeyi arttıkça katılımcıların akademik öz yeterlik ve genel öz yeterlik davranışlarının da arttığı görülmüştür. Ayrıca **Duygusal zekâ ölçeği** alt boyutlarında ise baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Çizelge 4.10 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Siz Dâhil Aile Birey Sayısı Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	Alt Boyutlar	SDABS	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Öz Çocuklar İçin Yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	2-5 kişi	153	22,26	5,515	,751	,453
		6 ve üzeri	312	21,87	5,258		
	Sosyal Öz Yeterlik	2-5 kişi	153	23,67	5,492	,900	,368
		6 ve üzeri	312	23,24	4,654		
Zekâ Ölçeği	Duygusal Öz Yeterlik	2-5 kişi	153	20,16	6,215	,531	,596
		6 ve üzeri	312	19,85	5,880		
	Genel Öz Yeterlik	2-5 kişi	153	66,11	13,192	,935	,350
		6 ve üzeri	312	64,96	12,086		
Duygusal Ölçeği	Öznel İyi Oluş	2-5 kişi	153	25,81	6,422	,915	,361
		6 ve üzeri	312	25,25	6,099		
	Öz Kontrol	2-5 kişi	153	11,45	4,718	-	,220
		6 ve üzeri	312	12,05	4,978		
Duygusal Ölçeği	Sosyallik	2-5 kişi	153	10,20	4,281	,146	,884
		6 ve üzeri	312	10,14	4,253		
	Duygusallık	2-5 kişi	153	13,81	3,997	1,821	,069
		6 ve üzeri	312	13,07	4,227		

SDABS: Siz dâhil aile birey sayısı

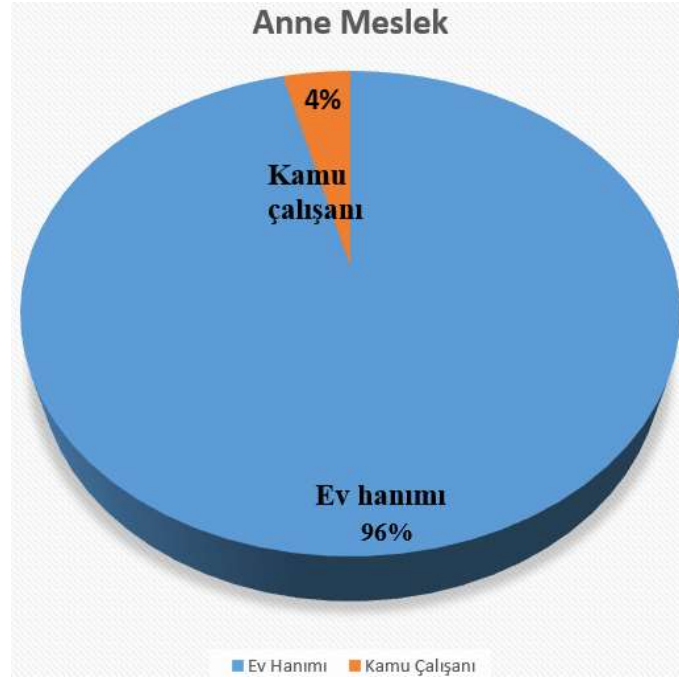
Çizelge 4.10 incelendiğinde katılımcıların siz dâhil aile birey sayısı değişkenine göre çocuklar için öz yeterlik ölçeği ve duygusal zekâ alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır ($p>0,05$).

Çizelge 4.11 Katılımcıların Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar		OÖEAD	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	Evet	229	22,09	5,447	,373	,709
		Hayır	236	21,91	5,247		
	Sosyal Öz Yeterlik	Evet	229	23,43	4,934	,203	,839
		Hayır	236	23,330	4,962		
	Duygusal Öz Yeterlik	Evet	229	20,021	5,948	,222	,824
		Hayır	236	19,89	6,042		
	Genel Öz Yeterlik	Evet	229	65,55	12,651	,347	,728
		Hayır	236	65,14	12,293		
Duygusal Zekâ Ölçeği	Öznel İyi Oluş	Evet	229	25,58	5,949	,508	,611
		Hayır	236	25,26	6,454		
	Öz Kontrol	Evet	229	11,95	4,846	,341	,734
		Hayır	236	11,77	4,958		
	Sosyallik	Evet	229	10,09	4,273	-,456	,649
		Hayır	236	10,25	4,250		
	Duygusallık	Evet	229	13,62	4,067	1,598	,111
		Hayır	236	13,01	4,242		

OÖEAD: Okul öncesi eğitim alma durumu değişkeni

Çizelge 4.11 incelendiğinde katılımcıların okul öncesi eğitim alma durumu değişkenine göre çocuklar için öz yeterlik ölçeği ve duygusal zekâ alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır ($p>0,05$).

Şekil 4.1. Anne Meslek Durumu

Katılımcılara yönlendirilen anne meslek durumunuz nedir sorusuna kamu çalışanı yanıtını verenlerin oranı %4 ev hanımı yanıtını verenlerin oranı ise %96 dır.

Çizelge 4.12 Çocuklar İçin Öz Yeterlik Ölçeği ve Duygusal Zekâ Ölçeği Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Testi Sonuçları

Alt Boyutlar (n=465)		Öznel iyi oluş	Öz kontrol	Sosyallik	Duygusallık
Akademik öz yeterlik	r	,288**	,263**	,192**	,222**
	p	,000	,000	,000	,000
Sosyal öz yeterlik	r	,127**	,129**	,210*	,357**
	p	,006	,006	,000	,000
Duygusal öz yeterlik	r	,791**	,247**	,529**	,204*
	p	,000	,000	,000	,000
Genel öz yeterlik	r	,292**	,418**	,221**	,374**
	p	,000	,000	,000	,000

** . Correlation is significant at the 0.01 /

*. Correlation is significant at the 0.05

Çizelge 4.12 incelendiğinde katılımcıların öz yeterlik becerileri değerlendirme ölçeği alt boyutları ile duygusal zeka ölçeği alt boyutları arasında anlamlı ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan pearson korelasyon testi sonucunda akademik öz yeterlik ile öznel iyi oluş ($r=,288$; $p<0.05$), akademik öz yeterlik ile öz kontrol ($r=,263$; $p<0.05$), akademik öz yeterlik ile sosyallik ($r=,192$; $p<0.05$) ve akademik öz yeterlik ile duygusallık ($r=,222$; $p<0.05$), sosyal öz yeterlik ile öznel iyi oluş ($r=,127$; $p<0.05$), sosyal öz yeterlik ile öz kontrol ($r=,129$; $p<0.05$), sosyal öz yeterlik ile sosyallik ($r=,210$; $p<0.05$), duygusal öz yeterlik ile öz kontrol ($r=,247$; $p<0.05$), duygusal öz yeterlik ile duygusallık ($r=,204$; $p<0.05$), genel öz yeterlik ile öznel iyi oluş ($r=,292$; $p<0.05$), genel öz yeterlik ile sosyallik ($r=,221$; $p<0.05$), arasında **düşük** düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilirken, sosyal öz yeterlik ile duygusallık ($r=,357$; $p<0.05$), duygusal öz yeterlik ile sosyallik ($r=,529$; $p<0.05$), genel öz yeterlik ile öz kontrol ($r=,418$; $p<0.05$), genel öz yeterlik ile duygusallık ($r=,374$; $p<0.05$), arasında **orta** düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ve öznel iyi oluş ile duygusal öz yeterlik ($r=,791$; $p<0.05$) arasında **yüksek** düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çizelge 4.13 Korelasyon değer tablosu (Köklü vd., 2006)

0.01-0.29 düşük düzeyde ilişki
0.30-0.70 orta düzeyde ilişki
0.71-0.99 yüksek düzeyde ilişki
1.00 üzeri mükemmel düzeyde ilişki

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada, örneklem grubunun duygusal zeka ölçeği ve öz yeterlik ölçeği toplam puanları ile alt boyut puanlarının (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, okul öncesi eğitim durumu, aile birey sayısı, ebeveynlerin eğitim düzeyi, mesleki durumları ve ailenin gelir düzeyi) farklılığı incelenmiştir. Elde edilen veriler, araştırmada ki mevcut bilgilerle karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

Çalışmamızda öncelikle Normallik varsayımı için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin ± 1 referans aralığında olduğu tespit edilmiş (George ve Mallery, 2010) ve bu doğrultuda iki ölçekten de elde edilen verilerin normal dağıldığı varsayılmıştır.

Yapılan araştırmalar gözden geçirildiğinde katılımcıların cinsiyetlerine bağlı olarak duygusal öz yeterlik alt boyutunda erkek katılımcılar yararına belirgin ve anlamlı farklar bulunmuştur. Duygusal zekâ ölçeğinde ise öz kontrol alt boyutunda erkek katılımcıları destekleyici olarak anlamlı farklar gözlenmiştir. Öksüz (2018), tarafından spor yöneticilerinin iletişim becerileri ile öz-etkililik yeterlik düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmada öz- etkililik-yeterlik alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre erkek katılımcıların kadınlara göre öz-etkililik-yeterlik düzeylerinin daha iyi olduğu görülmektedir.

Yapılan bu araştırma bulguları bizim yapmış olduğumuz araştırmayı destekler niteliktedir. Ayrıca bu bulgular ışığında erkek öğrencilerin öz yeterlilik algısı kız öğrencilere kıyasla daha baskındır diyebiliriz. Yine başka bir çalışmada; Chu (2002) yaptığı bir araştırmada erkekler lehine anlamlı bir düzeyde fark olduğunu saptamıştır. Yapılan araştırmalarda, öz yeterlilik düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucunu destekleyecek bir çok örnek mevcuttur (Brink, ve diğ., 2012; Creed ve Patton, 2003; Scholz ve diğ., 2002,) Bu çalışmalar da bizim araştırmamızı destekler niteliktedir.

Yine benzer şekilde (Türkçapar, 2009) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelendiği bir çalışmada, öğrencilerin duygusal zeka ve problem çözme becerisi toplam puanları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Bu bulguya göre, erkek öğrencilerin duygusal zeka ve problem çözme becerileri, kadın öğrencilere kıyasla anlamlı ölçüde daha yüksek çıkmıştır.

Alkış (2014) Türkiye’de yapılan araştırmalar, erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek duygusal zeka puanlarına sahip olduğunu gösterirken, İngiltere’de gerçekleştirilen çalışmalarda cinsiyetler arasında duygusal zeka düzeyleri açısından herhangi bir fark bulunmadığını belirtmiştir.

Araştırma verileriyle farklı sonuçlar elde eden bir başka çalışmada, Göcet (2006), üniversite öğrencileri ile yaptığı bir araştırmada, duyguların ifade edilmesi ve duygulardan yararlanma alt boyutlarında cinsiyet açısından anlamlı farkların kız öğrencilerin yararına olduğunu ortaya koymuştur.

Deniz ve Yılmaz (2004) Üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada, cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin duygusal zekânın alt boyutları ve toplam duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmişlerdir. Benzer bir araştırmada Baltaş (2005) da duygusal zekâ düzeyleri açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, kadın ve erkeklerin duygusal zekâ seviyelerinin genel olarak benzer olduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, Taşlıyan, Hırlak ve Harbalıoğlu (2015) yaptığı çalışmada, duygusal zekâ düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği ve kız öğrencilerin erkeklere oranla daha yüksek puanlara sahip olduğunu saptamışlardır.

Yapılan bu çalışmalara bakıldığında böyle farkların oluşması ve farklı sonuçlara ulaşılması örneklem grubunun içinde bulunduğu kültür yapısı, yetişme ortamı, sosyalleşme süreci gibi etkenlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Bir başka araştırmamızda katılımcıların yaş değişkenine göre çocuklar için öz yeterlik ölçeği ve duygusal zekâ alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır (Çizelge 4.4). Araştırma sonucumuzu destekler nitelikte çalışmalar yer almaktadır. İnan (2015) öğretmenler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, duygusal zeka ölçeği toplam puanı ve alt boyut puanlarının yaş gruplarına göre herhangi bir farklılık göstermediğini tespit etmiştir.

Araştırmanın diğer bir bulgusu incelendiğinde katılımcıların çocuklar için öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında sınıf değişkenine göre akademik öz yeterlik alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılıklar bulunmuştur. Farkın hangi gruplar arasında olduğuna baktığımızda sınıf düzeyi arttıkça katılımcıların akademik öz yeterlik davranışlarının da

arttığı görülmüştür. Buna göre bireylerin akademik öz yeterlik düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığı söylenebilir.

Ayrıca Duygusal zekâ ölçeği alt boyutlarında sınıf değişkenine göre öznel iyi oluş alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunmuştur. Farkın hangi gruplar arasında olduğuna baktığımızda ise sınıf düzeyi arttıkça öznel iyi oluş ve sosyallik becerisi artmış, duygusallık becerisi ise 9. sınıflarda daha yüksek bulunmuştur. Buna göre katılımcıların öznel iyi oluş, duygusallık ve sosyallik becerilerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığını görmekteyiz.

Araştırma bulgularımızı destekler nitelikte sınıf düzeyi ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Oğuz (2012) tarafından yapılan çalışma bulgularının sonucunda öğretmen adaylarının akademik öz-yeterlik puanlarının sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini tespit etmiştir. Yine bir başka araştırmada Er ve Gürkan (2011) yaptıkları çalışmalarında öğretmen adaylarının öz yeterliklerinin sınıf değişkenine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Bu araştırma bulgularımıza baktığımızda öznel iyi oluş ve sosyallik becerisi konusunda bireylerin yaş ilerledikçe duygusal ve sosyal olgunluk kazanmalarıyla ilişkilendirilebilir. Ayrıca duygusallık becerisi 9.Sınıflarda daha yüksek bulunması ergenliğin başlangıç döneminde bireylerin duygusal farkındalığının daha belirgin hale gelmesiyle açıklanabilir.

Elde edilen bulguya göre bir diğer analiz sonucunda katılımcıların çocuklar için öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında aile gelir düzeyi değişkenine göre akademik öz yeterlik alt boyutunda belirgin farklar tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi kategoriler arasında olduğunu belirlemek için yapılan analizde, aile gelir düzeyinin artmasıyla birlikte bireylerin akademik öz yeterlik davranışlarının da arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca Duygusal zekâ ölçeği alt boyutlarında ise aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Kural (2018) yapmış olduğu çalışmaya göre bireylerin öz yeterlilik düzeylerinde aile gelir durumuna göre istatistiksel bir şekilde anlamlı farklılık olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Yıldızçiçek (2019:71) Psikolojik Bir Rahatsızlık Olan Egzersiz Bağımlılığının Öz Yeterlilik İle İlişkisinin İncelenmesi” konulu çalışmasında bireylerin öz yeterlilik alt boyutunda aile gelir durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu

sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular bizim öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında ki bulguları destekler niteliktedir.

Diğer yandan Duygusal zeka ölçeği alt boyutunda anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşmıştık. Araştırmamızdan farklı olarak Taşkın (2008) beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri ile yaptığı çalışmada örneklem grubunun aile gelir düzeyleri ile duygusal zeka düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir. Bir başka çalışmada yine Kızıl (2012) araştırmalarında duygusal zeka ile gelir durumu değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın sonuçları, çalışma grubunun özellikleri, yaşanan çevrenin kültürel ve sosyal dinamikleri gibi değişkenlerin farklılığından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Bir başka analiz sonucuna baktığımızda, katılımcıların baba mesleği parametresine bağlı olarak çocuklar için öz yeterlik ölçeği ve duygusal zekâ alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık saptanmamıştır. Demirdüzen (2013) ve Telef (2011) tarafından yapılan araştırmalarda da çalışmamızı destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. (Aydınlı, 2014) yaptığı çalışmada benzer sonuçlar tespit etmiştir. Aynı şekilde (Yılmaz, 2010) bizim araştırmamızı destekleyen bulgulara ulaşmıştır.

Anne eğitim düzeyi açısından incelendiğinde katılımcıların öz yeterlik ölçeği ve duygusal zekâ alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır. Çalışmamızı destekler nitelikte yapılan çalışmalar mevcut. Satıcı (2013), yaptığı çalışmada anne ve eğitim düzeyine bağlı olarak akademik ve öz yeterlik arasında anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya koymuştur. Eyüpoğlu (2012) ise, ergenlerin öz yeterlik inançlarının ebeveynlerinin okuryazar olup olmamasına göre değişmediği sonucuna varmıştır. Bir diğer alan yazında ise bizim çalışmamızdan farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Vidinlioğlu (2010), anne ve babası ortaöğretim veya üniversite mezunu olan bireylerin, babası okuryazar ve ilkokul mezunu olanlara göre daha yüksek öz yeterlilik algısına sahip oldukları bulgusuna ulaşmıştır. Koçer (2014) yaptığı çalışmasına bakıldığında annenin öğrenim düzeyine göre benlik algısı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olduğunu bulunmuştur.

Bir başka araştırma bulgusu incelendiğinde katılımcıların çocuklar için öz yeterlik ölçeği alt boyutlarında aile baba eğitim durumu değişkenine göre akademik öz yeterlik alt boyutunda ve genel öz yeterlik alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılıklar bulunurken

sosyal öz yeterlik ve duygusal öz yeterlik boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır. Yapılan analizler sonucunda Baba eğitim düzeyi arttıkça katılımcıların akademik öz yeterlik ve genel öz yeterlik davranışlarının da arttığı görülmüştür.

Harald (2005) ve Holmes (1999) tarafından yapılan araştırmalarda, babanın eğitim düzeyi ile duygusal zekâ ölçeği puanı arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, babalarının öğrenim düzeyi ileri seviyede olan öğrencilerin, babalarının öğrenim düzeyi daha geride olanlara kıyasla daha yüksek duygusal zekâ düzeyine sahip olabileceğini göstermektedir.

Koç ve Arslan (2017) yaptıkları bir araştırma sonuçlarına göre, ortaokul öğrencilerinin akademik öz yeterlik algılarında babalarının eğitim durumuna bağlı olarak farklılıklar gözlemlenmiştir. Bu farklılıkların, ilkök, ortaokul ve lise mezunu babalar ile üniversite mezunu babalar arasında ortaya çıktığı belirlenmiştir.

İlköğretim düzeyi öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada, babaların eğitim düzeyinin artmasıyla, öğrencilerin kişiler arası ilişki becerileri ve akademik başarılarına yönelik öz yeterlik alt boyut puanlarında artışa neden olduğu görülmüştür (Aktürk ve Aylaz 2013).

Araştırmamızda elde edilen bulgularla ilgili yapılan çalışmalarda ki bu farklılığın nedeninin eğitimli babaların çocuklarına sundukları fırsatlar, iyi bir rol model olmaları, öğrenme ve başarıya yönelik olumlu tutumlar sergilemeleri, sağlıklı bir iletişim kurma, çocukların sosyal ve duygusal ihtiyaçlarına destek olma gibi durumlardan kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Bir diğer analiz sonucu incelendiğinde katılımcıların sız dâhil aile birey sayısı değişkenine göre çocuklar için öz yeterlik ölçeği ve duygusal zekâ alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık olup olmaması ile ilgilidir. Bu araştırmayla birey sayısı değişkenine göre çocuklar için öz yeterlik ölçeği ve duygusal zekâ alt boyutlarında anlamlı düzeyde fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Köksal'ın (2007) ergenler üzerinde gerçekleştirdiği duygusal zekâ ile karar verme stratejileri arasındaki ilişkiyi ele alan çalışması, bizim araştırma bulgularımızla uyumlu sonuçlar ortaya koymaktadır. Yine bir başka çalışmada Kavcar'ın (2011) duygusal zekâ ile akademik başarı ve çeşitli demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelediği araştırma bulguları, çalışmamızın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Bu bulgular doğrultusunda aile birey sayısının duygusal zekâ ve öz yeterlik alt boyutları düzeyleri üzerinde bir etkisi olmadığı sonucuna varılabilir. Bu durumun aile dinamiklerinin kalitesi, ekonomik zorluklar, farklı aile yapıları veya ölçüm araçlarının ve yöntemlerinin etkisi gibi faktörlerden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitim alma durumu değişkenine göre çocuklar için öz yeterlik ölçeği ve duygusal zekâ alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamamıştır. Araştırma sonucumuzdan farklı olarak; Güvendi (2019), duygusal zekâ düzeyinin, okul öncesi eğitim almış bireyler ile almamış bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Yine bir başka araştırmada bizim çalışma sonucumuzdan farklı olarak; Akaydın (2015) çalışmasında, okul öncesi eğitim süresi daha uzun olan bireylerin, daha kısa süre eğitim alanlara kıyasla duygusal zekâ düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğunu belirtmiştir. Bir başka alan yazında, okul öncesi eğitim almış çocukların duygusal zekâ düzeylerinin, bu eğitimi almamış çocuklara kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Türkmen 2019).

Okul öncesi eğitimin duygusal zekâ ve öz yeterlik üzerindeki etkisinin bazı çalışmalarda anlamlı bulunması, bizim çalışmamızda ise anlamlı düzeyde farklılıklar bulunamaması, öncelikle araştırma yöntemlerindeki farklılıklardan kaynaklanabilir. Kullanılan metodolojik değişkenler. Örneklem gruplarının özellikleri; yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey, kültürel bağlam ya da eğitim programlarının içeriği ve kalitesi, öğretmenlerin yeterlilik düzeyleri ve çocukların aile ortamındaki destek gibi faktörler sonuçları etkileyebilir.

Çizelge 4.12 incelendiğinde, katılımcıların öz yeterlik becerileri değerlendirme ölçeği ve duygusal zeka ölçeği alt boyutları arasındaki ilişkiyi test etmek için yapılan pearson korelasyon analizi sonucunda, akademik öz yeterlik ile öznel iyi oluş, öz kontrol, sosyallik ve duygusallık, sosyal öz yeterlik ile öznel iyi oluş, öz kontrol, sosyallik, duygusal öz yeterlik ile öz kontrol, duygusallık, genel öz yeterlik ile öznel iyi oluş ve sosyallik arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Öte yandan sosyal öz yeterlik ile duygusallık, duygusal öz yeterlilik ile sosyallik, genel öz yeterlik ile öz kontrol ve duygusallık arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunurken, duygusal öz yeterlik ile öznel iyi oluş arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, ortaöğretim öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile öz yeterlilik algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın bulguları, duygusal zekâ ile öz yeterlilik arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin duygusal zekâ becerilerinin, öz yeterlilik algılarını güçlendirdiği, bu durumun da akademik başarı, sosyal ilişkiler ve problem çözme becerileri üzerinde olumlu etkiler yarattığı gözlemlenmiştir. Özellikle, öz farkındalık, empati ve duygu yönetimi gibi duygusal zeka boyutlarının, öğrencilerin zorluklarla başa çıkma kapasitelerini artırdığı görülmüştür. Okul öncesinden kademesinden üniversiteye kadar tüm eğitim kademelerinde uygulanacak duygusal zekâ ve öz yeterlilik eğitimleri, gelecekte daha etkili, duygusal açıdan daha dengeli ve üretken bir toplumun temellerini atabilir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, insan yaşamını daha mutlu ve nitelikli hale getirecek bu yetkinliğin geliştirilmesi için gerekli adımların atılması büyük önem taşımaktadır. Bu durum, duygusal zekâ ve öz yeterlilik becerilerinin geliştirilmesinin, sadece bireysel gelişim için değil, aynı zamanda daha sağlıklı bir eğitim ortamı yaratmak için de kritik öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada şu öneriler sunulabilir: Ortaöğretim müfredatına, öğrencilerin duygusal zekâ becerilerini geliştirmelerine yönelik etkinlik ve eğitim programları eklenmelidir. Özellikle öz farkındalık, duygu yönetimi ve empati gibi beceriler üzerine odaklanılmalıdır. Okullardaki rehberlik birimleri, öğrencilerin duygusal zekâ ve öz yeterlilik düzeylerini artıracak bireysel ve grup çalışmaları düzenleyebilir. Bu çalışmalar, öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımalarına ve güven kazanmalarına yardımcı olabilir. Öğretmenler, öğrencilerin duygusal zekâ ve öz yeterliliklerini destekleyici bir rol oynayabilirler. Ailelerin, çocuklarının duygusal zekâ gelişimine nasıl katkıda bulunabilecekleri konusunda bilgilendirilmesi önemlidir. Bu amaçla, okul-aile iş birliği çerçevesinde seminerler düzenlenebilir. Farklı yaş gruplarındaki öğrenciler arasında duygusal zekâ ve öz yeterlilik ilişkisinin daha derinlemesine incelendiği çalışmalar yapılabilir. Ayrıca, kültürel ve sosyoekonomik farklılıkların bu ilişki üzerindeki etkileri de araştırılabilir.

Bu öneriler, öğrencilerin hem bireysel hem de akademik yaşamlarında daha başarılı ve dengeli bireyler olmalarına katkıda bulunabilir. Son olarak, literatürdeki bilgiler ve elde edilen bulgular ışığında, ortaöğretim öğrencilerinin yalnızca akademik

başarılarını değil, yaşam başarısını da artırabilecek bir duygusal zekâ programının geliştirilmesi mümkün görünmektedir. Öğrencilerin duygusal zekâ becerilerini ve öz yeterliliklerini desteklemek amacıyla hazırlanacak bu tür bir program, özellikle eğitim ve psikoloji alanlarında geliştirme ve uygulama çalışmaları açısından ele alınması gereken önemli bir konu olarak değerlendirilebilir. Bu doğrultuda, bu tür programların tasarlanması ve etkilerinin araştırılması, hem bireysel hem de toplumsal fayda açısından önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abacı, R. (2003). Yaşamın Kalitelendirilmesi. *Değişim Yayınları, İstanbul*.
- Acar, F. (2002). Duygusal zekâ ve liderlik. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(12)*, 53-68.
- Akaydin, D. (6). 6 yaş grubu çocukların duygusal zekaları ile annelerinin mizah tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi . [Yayımlanmış yüksek lisans tezi].Gazi Üniversitesi
- Aktürk, Ü., & Aylaz, R. (2013). Bir ilköğretim okulundaki öğrencilerin öz yeterlilik düzeyleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 6(4)*, 177-183.
- Alkış, B. (2014). Acculturative Stress Among international Students: The Role of Emotional Intelligence, Optimism, and Self-Monitoring. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi
- Anand, R., & UdayaSuriyan, G. (2010). Emotional intelligence and its relationship with leadership practices. *International Journal of Business and Management, 5(2)*, 65.
- Arıcı, M. (2019). *Okul yöneticilerinin kişilik özelliklerinin duygusal zekâları ve öz-yeterlilikleri açısından incelenmesi* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi
- Atalay, B. (2014). *Ortaokul Öğrencilerinin Duygusal Zekaları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Atalay, Z., Aydın, U., Bulgan, G., & Taylan, R. D. (2017). Bilinçli-Farkındalık Temelli Öz-yeterlilik Ölçeği-Yenilenmiş: Türkiye Uyarlama Çalışması (BFÖÖ-Y). *İlköğretim Online, 16(4)*, 1803-1815.
- Aydınlı, S. (2014). Ergenlerin öfke ifade biçimleri, sosyal karşılaştırma düzeyleri, umutsuzluk seviyeleri ve çatışma çözme yaklaşımlarının incelenmesi. [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.

- Aydoğan, D., & Özbay, Y. (2012). Akademik erteleme davranışının benlik saygısı, durumluluk kaygı, öz-yeterlilik açısından açıklanabilirliğinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(3), 1-9.
- Balaban-Salı, J. (2004). Öğrenmede güdülenme, Yıldız Kuzgun ve Deniz Deryakulu (Ed.), Eğitimde Bireysel Farklılıklar içinde (s. 167-197). *Ankara: Nobel*.
- Baltaş, Z., & Baltaş, A. (2005). Bedenin Dili, 37. *Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul*.
- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action. *Englewood Cliffs, NJ, 1986(23-28)*, 2.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational psychologist*, 28(2), 117-148.
- Bandura, A., & Self-efficacy In, V. S. (1994). Ramachaudran. *Encyclopedia of human behavior*, 4, 71-81.
- Bandura, A. (1994). *Self Efficacy*. *Encyclopedia of human behavior, Encyclopedia of mental health, Academic Pres.* 4, 71–81, [Online], Retrieved on 21 April 2007, at URL: <http://www.des.emory.edu/mfp/Bandura1994EHB.pdf> .
- Bandura, A. (1995). Exercise Of Personal And Collective Efficacy İn Changing Societies. İn A. Bandura (Ed.). *Self-Efficacy İn Changing Societies*. New York: Cambridge University Press. pp. 1-45.
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84.
- Bandura, A. (Ed.). (1997). *Self-efficacy in changing societies*. Cambridge university press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control* (Vol. 604). Freeman.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American psychologist*, 37(2), 122.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational psychologist*, 28(2), 117-148.
- Bandura, A. (1995). *Self Efficacy İn Changingsocieties*, Ny: Cambridge Universitypress.
- Beceren, E. (2002). Duygusal Zeka, Personal Excellence. *Rota Yayın Yapım Tanıtım*.

- Brink, E., Alsén, P., Herlitz, J., Kjellgren, K., & Cliffordson, C. (2012). General self-efficacy and health-related quality of life after myocardial infarction. *Psychology, health & medicine*, 17(3), 346-355.
- Brody, L. R., & Hall, J. A. (1993). *Gender and Emotion*. Handbook of emotions.
- Bong, M. (2006). *Asking the right question: How confident are you that you could successfully perform these tasks*. F. Pajares & T. Urdan (Ed.) içinde, *Self-efficacy beliefs of adolescents* (ss. 287-305).
- Cooper, R. K., & Sawaf, A. (2003). Liderlikte Duygusal Zekâ,(Çev. Zelal Bedriye Ayman-Banu Sancar). *Sistem Yayıncılık, Üçüncü Basım: Eylül*.
- Craig E. Human Development. *New Jersey, Prentice Hall, 1989: s. 273-279*.
- Crawford J, Kippax S, Onyx J. Emotion and Gender. London: Sage Publications, 1992: s.15-36.
- Creed, P. A., & Patton, W. (2003). Predicting two components of career maturity in school based adolescents. *Journal of career Development*, 29, 277-290.
- Ciarrochi, J., Deane, F. P., & Anderson, S. (2002). Emotional intelligence moderates the relationship between stress and mental health. *Personality and individual differences*, 32(2), 197-209.
- Çelenk, İ. (2015). *Örgütlerde duygusal zeka ve psikolojik yıldırma: Bir araştırma* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Çubukçu, Z., & Girmen, P. (2007). Öğretmen adaylarının sosyal öz-yeterlik algılarının belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1).
- Delice, M., & Günbeyi, M. (2013).Duygusal zekâ ve liderlik ilişkisinin incelenmesi: Polis teşkilatı örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(1), 209-239.
- Demirdüzen, H. (2013). *Ergenlerin algılanan sosyal destek düzeyleri ile duygusal öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Demirel, Ö., Başbay, A., & Gürten, E. (2006). *Eğitimde Çoklu Zekâ Kuram Ve Uygulama*.

- Deniz, M. E., & Yılmaz, E. (2004). Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yetenekleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9.
- Eggen, P. & Kauchak, D. (1999). *Educational psychology. (4th ed.)*. New Jersey: Printice-Hall, Inc. Akt.
- Eggen, P. D., & Kauchak, D. P. (2004). *Educational psychology: Windows on classrooms. (No Title)*.
- Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35), 98-110.
- Ekici, G. (2012). Akademik öz-yeterlik ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 2012(43), 174-185.
- Er, K. O., & Gürkan, U. (2011). Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik Alguları Ve Kopya Çekmeye İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(26), 1-18.
- Ergin, E. (2017). *Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu'nun uyarlama çalışması* [Yayınlanmış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Erişim adresi: sozluk.gov.tr, Erişim Tarihi: 06.06.2019.
- Eymen, U. (2007). *Duygusal Zekâ. Kaliteofisi Yayınları, No: 15*.
- Eyüboğlu, E. (2012). *Spor yapan ve yapmayan 12-14 yaş arası ergenlerin öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Gardner, H. E. (2011). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. Basic books.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by Step: A simple guide and reference, 17.0 update*. Boston: Pearson.
- George, D. (2011). *SPSS for windows step by step: A simple study guide and reference, 17.0 update, 10/e*. Pearson Education India.
- Goleman, D.P. (1996), *Duygusal Zekâ Neden İq'dan Daha Önemlidir?* İstanbul: Varlık Yayınları (Derleyen: Beceren, E./Aralık, 2004).

- Goleman, Daniel. (1998). *Duygusal Zeka. 9.b. çev. Banu Seçkin Yüksel İstanbul: Varlık Yayınları.*
- Goleman, D. (2007). *Duygusal zeka: EQ neden IQ'dan önemlidir?(31. basım). BS Yüksel, Çev.) İstanbul: Varlık Yayınları.*
- Göçet, E. (2006). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişki* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Güvendi, Ö. F. (2019). *Okul öncesi eğitime devam eden çocukların duygusal zekâları ile karar verme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Harrod, N. R., & Scheer, S. D. (2005). An exploration of adolescent emotional intelligence in relation to demographic characteristics. *Adolescence, 40*(159).
- Hisli Sahin N, Güler M, Basim HN. (2009) The relationship between cognitive intelligence, emotional intelligence, coping and stress symptoms in the context of type A personality pattern. *Turk Psikiyatri Derg 2009;20:243-54.*
- Holmes, Rayshad, A., “Class Effects: An Exploratory Study of the Relationship Between Emotional Intelligence and Socio-Economic Status Among African Americans”, [Yayımlanmamış doktora tezi]. George Town University, 1999.
- İnan, G. (2015). *Ortaokul öğretmenlerinin problem çözme becerileri ve duygusal zeka ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Kaptan, F., & Korkmaz, H. (2001). Fen eğitiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20*(20).
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel.*
- Kaufman, J. C., Agars, M. D., & Lopez-Wagner, M. C. (2008). The role of personality and motivation in predicting early college academic success in non-traditional students at a Hispanic-serving institution. *Learning and individual differences, 18*(4), 492-496.
- Kavcar, B. (2011). *Duygusal zekâ ile akademik başarı ve bazı demografik değişkenlerin ilişkileri* [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.

- Kaya, Z., & Savaşlı, Y. (2020). Ergenlerin sosyal karşılaştırma ve duygusal öz-yeterlik düzeylerinin demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 8(20), 71-105..
- Kirtıl, S. (2009). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kızıl, Z. (2012). *Eğitim bilimleri fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Kiremit, H. (2006). *Fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin biyoloji ile ilgili öz yeterlik inançlarının karşılaştırılması* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Koç, C., & Arslan, A. (2017). Ortaokul öğrencilerinin akademik öz yeterlik algıları ve okuma stratejileri bilişüstü farkındalıkları. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 745-778.
- Koçer, M. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin benlik algıları ile akademik öz-yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Zonguldak ili örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Konakay, G. (2010). "Akademisyenlerin Duygusal Zekâ Yeterliliklerinin İş Tatmine Etkisinin Analizi: Kocaeli Üniversitesi Örneği", *Bilgi Ekonomisi*, 4 -509.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş., & Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2007). *Sosyal bilimler için istatistik*. Pegem A Yayıncılık.
- Köksal, A., & Gazioglu, A. İ. (2007). Ergenlerde duygusal zekâ ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki. *HAYEF Journal of Education*, 4(1), 133-146.
- Kural, V. (2018). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile akademik öz-yeterliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Law, K. S., Wong, C. S., & Song, L. J. (2004). The construct and criterion validity of emotional intelligence and its potential utility for management studies. *Journal of applied Psychology*, 89(3), 483.

- Lorsbach, A., & Jinks, J. (1999). Self-efficacy theory and learning environment research. *Learning environments research*, 2, 157-167.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1993). The intelligence of emotional intelligence. *intelligence*, 17(4), 433-442.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). target articles:" emotional intelligence: Theory, findings, and Implications". *Psychological inquiry*, 15(3), 197-215.
- Mencik, Y. (2017). *Lise öğrencilerinin duygusal zekâ ile akademik başarılarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Nişantaşı Üniversitesi.
- Mumcuoğlu, Ö. (2002). *Bar-on Duygusal Zeka Testi Türkçe Dilsel Eşdeğerlik Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması* [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Muris, P. (2001). A brief questionnaire for measuring self-efficacy in youths. *Journal of Psychopathology and behavioral Assessment*, 23, 145-149.
- Neubeiser, M. L. (1996). *Liderlik ve Büyü*.Evrım Yayınları.
- Oğuz, A. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik inançları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 2(2), 15-28.
- Öksüz, N. (2018). *Spor yöneticilerinin iletişim becerileri ile öz etkililik-yeterlilik düzeylerinin değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Pajares, F. (2002). Overview of Social Cognitive Theory and Self-efficacy,[Online] Available: <http://www.emory.edu/education/mfp/eff.html>.
- Pajares, F., & Schunk, D. H. (2002). Self and self-belief in psychology and education: A historical perspective. In *Improving academic achievement* (pp. 3-21). Academic Press.
- Pajares, F. (2003). *Self-efficacy beliefs, motivation, and achievement in writing: A review of the literature*. *Reading and Writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties*, 19, 139-158.
- Satıcı, S. A. (2013). *Üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterliliklerinin çeşili değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.

- Senemoğlu, N. (1997). Gelişim öğrenme ve öğretim. *Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Ertem Matbaacılık.
- Scholz, U., Dona, B. G., Sud, S., & Schwarzer, R. (2002). Is general self-efficacy a universal construct. *European Journal of Psychological Assessment [PsyncARTICLES]*, 18, 3.
- Schunk, D. H. (1999). Social-self interaction and achievement behavior. *Educational psychologist*, 34(4), 219-227.
- Schunk, D. H. (2009). *Öğrenme teorileri: Eğitimsel bir bakışla*. Nobel Yayınları.
- Schunk, D. H., & Pajares, F. (2010). *Self-efficacy beliefs*. *International Encyclopedia of Education*, 668–672..
- Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- şahin, E., (2010). *İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerinin, Cinsiyetlerinin, Mesleki Kıdemlerinin, Özyeterlik Algılarının ve Özyönetimli Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeylerinin Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- şerifoğlu, B. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin üst bilişsel farkındalık düzeyleri ile öz-yeterlik algı düzeyleri arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Taşkın, A. K., Taşgın, Ö., Başaran, M. H., & Taşkın, C. (2010). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 12(2), 98-103.
- Taşlıyan, M., Hırlak, B., & Harbalioğlu, M. (2015). Duygusal zekâ, iletişim becerileri ve akademik başari arasındaki ilişki: Üniversite öğrencilerine bir uygulama. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 2(3), 45-58.
- Tekin Acar, F. (2001). *Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik Liderlik Davranışları İle İlişkisi: Banka şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırılması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.

- Telef, B.,B., Karaca, R. (2011). *Ergenlerin Öz Yeterliliklerinin ve Psikolojik Semptomlarının İncelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(16).*
- Telef, B. B. (2011). *Öz-yeterlilikleri farklı ergenlerin psikolojik semptomlarının incelenmesi* [Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Telef, B. B., & Karaca, R. (2012). Çocuklar için öz-yeterlilik ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (32), 169-187..*
- TDK (2018). Büyük Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, <http://tdk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 05.01.2020)
- Tufan, Ş. (2011). *Geliştirilen duygusal zeka eğitimi programının ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin duygusal zeka düzeylerine etkisi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Tuğrul, C. (1999). *Duygusal zeka. Klinik Psikiyatri, 1, 12-20.*
- Türkekul, K., & Sarıkabak, M. (2019). Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının duygusal zeka düzeyleri ve akademik öz yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi, 5(1), 52-69.*
- Türkçapar, Ü. (2009). Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Farklı Değişkenler Açısından Problem Çözme Becerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(1), 129-139.*
- Türkmen, S. (2019). *60-72 aylık çocukların motivasyon düzeyleri ile duygusal zeka ve benlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Uçar, A. (2017). *Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin duygusal zeka ve stratejik liderlik davranışlarının incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Uğur, E., & Akın, A. (2015). Yaşam bağlılığı ölçeği Türkçe formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 4(2), 424-432.*
- Vindinlioğlu, S. Ö. (2010). *Ortaöğretim öğrencilerinin benlik algısı ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.

- Wood, R., & Bandura, A. (1989). Social cognitive theory of organizational management. *Academy of management Review*, 14(3), 361-384.
- Yaman, B. (2024). Duygusal Zeka Ve Eğitimdeki Yeri. *Social Sciences Studies Journal (Sssjournal)*, 4(28), 6368-6380.
- Yenilmez, K., & Kakmacı, Ö. (2008). İlköğretim matematik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öz yeterlilik inanç düzeyleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 1-21.
- Yildızçığek, C. (2019). *Psikolojik bir rahatsızlık olan egzersiz bağımlılığının öz yeterlilik ile ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi.
- Yıldız, Y., & Koçak, O. U. Taekwondo Sporcularının Öz Yeterlilik ve Duygusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişki. *ADÜ-Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-10.
- Yılmaz, E. B. (2010). *Zeka türleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-efficacy and educational development. *Self-efficacy in changing societies*, 1(1), 202-231.
- Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 82-91.

EKLER

Ek-1 Etik Kurul Onay Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.12.2023-E.115912

T.C.
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik İlkeleri ve Etik Kurulu

Sayı : E-84771431-050.01.04-115912
Konu : Etik Kurulu Kararı (2023-11)

10.12.2023

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : 20.10.2023 tarihli 109987 sayılı dilekçeniz.

İlgide kayıtlı dilekçeniz gereği, "Bitlis İli Ortaöğretim Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Öz yeterliliklerinin İncelenmesi" adlı çalışmalarının Üniversitemiz Etik İlkeleri ve Etik Kurulunun 2023/11-6 ve E.4661 sayılı kararıyla uygun görülmüştür.
Bilgilerimi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Yunus Levent EKİNCİ
Kurul Başkanı

Dağıtım:
Sayın Prof. Dr. Mustafa ATLI
Sayın Gökhan UYGUN

Bu belge, güvenli elektronik ortamda imzalanmıştır.

Ek-2 Araştırma İzni

T.C.
BİTLİS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-46623667-605.01-96367522
Konu : (Gökhan UYGUN) Araştırma İzni

09.02.2024

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Bitlis Eren Üniversitesi Rektörlüğünün 22.01.2024 tarih ve 122641 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığının 21.01.2020 tarih ve 1563890 sayılı Araştırma Uygulama İzinleri 2020/2 Nolu Genelgesi.

Bitlis Eren Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programına kayıtlı Gökhan UYGUN adlı öğrencinin hazırlamakta olduğu "Bitlis İli Ortaöğretim Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi" adlı anket çalışması için 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Güz/Bahar Yarıyılında Bitlis il Genelindeki Okullarda Anket yapılması talebi ile ilgili yazı ve ekleri Müdürlüğümüz bünyesinde oluşturulan inceleme komisyonu üyeleri tarafından incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda ilgi (b) genelge doğrultusunda planlanan uygulamanın denetimi okul ve kurum idaresinde olmak üzere, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, söz konusu anket ilimiz genelindeki resmi okullarda çalışma yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Selma MEDENİ ASLANLI
Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
Bilal GÜR
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek-3 Ölçek Kullanım İzni

Ek-4 Katılımcının Gönüllülüğü ve Aydınlatılmış Onam Formu (Örnek)

Bitlis Eren Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalı Başkanı Prof. Dr. Mustafa ATLI danışmanlığında, Yüksek Lisans öğrencisi Gökhan UYGUN olarak “Bitlis İli Ortaöğretim Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Öz yeterliliklerinin İncelenmesi” isimli bir çalışma yapmaktayız. Sizin de bu araştırmaya katılmanızı öneriyoruz. Ancak hemen söyleyelim ki bu araştırmaya katılıp katılmamakta serbestsiniz. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Kararınızdan önce araştırma hakkında sizi bilgilendirmek istiyoruz. Bu bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz formu doldurabilirsiniz.

Bu araştırmadan elde edilecek sonuçlar sizlerin karşılaşacağınız sorunlarla daha iyi bir şekilde baş etmenize yardımcı olacağı düşünülmektedir. Sizin bu çalışmaya katılımınız bu çalışmadan elde edilecek sonuçların değerlendirilmesi ve öneriler geliştirilmesi için oldukça önemlidir. Gerçekleştirilecek bu çalışmaya katılımınız araştırmanın başarısı için önemlidir. Eğer araştırmaya katılmayı kabul ederseniz araştırmacı Gökhan UYGUN tarafından size bazı sorular sorulacaktır. Bu sorular sizin Duygusal Zeka Düzeyleriniz ve Öz yeterlilikleriniz ile ilgili soruları içermektedir. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size ek bir ödeme de yapılmayacaktır. Sizinle ilgili tüm bilgiler gizli tutulacak, ancak çalışmanın kalitesini denetleyen görevliler, etik kurullar ya da resmi makamlarca gereği halinde incelenebilecektir. Bu çalışmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır.

Ek-5 Araştırma Amaçlı Çalışma İçin Çocuk Rıza Formu

Sevgili Öğrenciler;

Benim adım Gökhan UYGUN "Bitlis İli Ortaöğretim Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi" konusunda bir araştırma yapıyoruz. Amacımız ortaöğretim kademesinde ki öğrencilerimizin Duygusal zekâ ve Öz Yeterlilikleriyle ilgili karşılaşılabilecekleri sorunlarla baş edebilmelerini sağlamak. Araştırma ile yeni bilgiler öğreneceğiz. Bu araştırmaya katılmayı öneriyoruz.

Bu araştırmaya katılmak senin isteğine bağlı ve istemezsen katılmazsın. Bu nedenle hiç kimse sana kızmaz ya da küsmez. Önce katılmayı kabul etsen bile sonradan vazgeçebilirsin, bu tamamen sana bağlı. Kabul etmediğın durumda da biz ve öğretmenlerinin sana karşı davranışlarında bir değişiklik olmayacaktır.

Aklına şimdi gelen veya daha sonra gelecek olan soruları istediğın zaman bana sorabilirsin. Telefon numaram ve adresim bu kâğıtta yazıyor. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorsan aşağıya lütfen adını ve soyadını yaz ve imzanı at. İmzaladıktan sonra sana ve ailene bu formun bir kopyası verilecektir.

Tarih: __/__/__

Çocuğun adı, soyadı:

İmza:

Velisinin adı, soyadı:

Adres:

Tel: